

Συνηθισμένα λάθη στη χρήση της Γλώσσας

Συνηθισμένα ορθογραφικά λάθη σε συνηθισμένες λέξεις:

- **Μία**, μια (=μιά), δύο, δυο (=δυό).
- **Εννιά, εννέα, εννιακόσια**, εννιακοσιστός αλλά **ενενήντα, ένατος**, ενενηκοστός.
- **Τριάμισι** χρόνια, **τρεισήμισι** μέρες (όχι τρεισήμισι χρόνια, για τον ίδιο λόγο που δε λέμε "τρεις χρόνια").
- Οι τύποι της ερωτηματικής αντωνυμίας **ποιος** είναι μονοσύλλαβοι και δεν τονίζονται: ποιες, ποιοι, ποιους κ.λπ.
- **γι' αυτό**(και όχι: γιαυτό)
- **απ' ό,τι** (και όχι: απ' ότι)
- **καθότι** ή **καθ' ότι** (και όχι: καθ' ό,τι)
- **οτιδήποτε** (και όχι: ο,τιδήποτε)
- **καθένας**, καθεμιά (και όχι: κάθε ένας, κάθε μια)
- **μ' εμένα**, μ' εσένα κλπ (και όχι: με μένα, με σένα)
- **παρ' όλα** αυτά (και όχι: παρόλα αυτά). Αλλά παρόλο.
- **διά** (και όχι: δια [είναι δισύλλαβη]). Αλλά: για
- το **εδώλιο** του κατηγορουμένου (και όχι: το ειδώλιο)
- **πληροίς**, πληροί (και όχι: πληρεί)
- **κάθιδρος** (και όχι: κάθιδρος)
- **παρεπιπτόντως** (και όχι: παρεπιπτόντως)
- **βραδιά**, βραδιάζει, βραδινός, αλλά **βράδυ**.
- ο μυς, **οι μύες**, τους μυς (και όχι: οι μυς, τους μύες)
- ο ιχθύς, οι ιχθύες, **τους ιχθύς** (και όχι: οι ιχθείς, τους ιχθύες)
- όροφος αλλά **διώροφος**, τριώροφος, πολυώροφος
- Γαλλία αλλά Πορτογαλία
- **ποικίλω** αλλά ποικιλία
- **Επιφάνια**, Θεοφάνια (και όχι: Επιφάνεια)
- **ειδωλολατρία**, **πρωτοπορία** κλπ. (και όχι σε -εία), διότι προέρχονται από ουσιαστικά (ειδωλολάτρης κλπ.) και όχι από ρήματα.
- **περηφάνια** (και όχι: περηφάνεια) αλλά **υπερηφάνεια** (και τα δύο σωστά, αλλά προσοχή στη διαφορετική κατάληξη). Και **περιφανής**.
- **αυτός καθ' εαυτόν**, αυτή καθ'εαυτήν, αυτού καθ' εαυτόν, αυτής καθ' εαυτήν, αυτόν καθ' εαυτόν, αυτοί καθ' εαυτούς, αυτών καθ' εαυτούς κλπ. Και επίσης αυτός καθαυτόν, αυτή καθαυτήν κλπ.(και όχι: αυτού καθ' εαυτού, αυτής καθ' εαυτής, αυτοί καθ' εαυτοί κλπ.).
- Αϊ-Βασίλης, Αϊ-Γιώργης. Το "**Αϊ**" δεν τονίζεται, δεν γράφεται "Αη" και ακολουθείται πάντα από ενωτικό ("-").
- Στρατιωτική ορολογία: η περίπολος (και όχι ουδ.), ο γεμιστήρας, ο τελαμώνας, ο αορτήρας, ο ζωστήρας (και όχι θηλ.), στρατιώτης προσκεκολλημένος σε άλλη μονάδα (και όχι: προσκωλυόμενος)

Συνηθισμένα εκφραστικά λάθη σε συνηθισμένες εκφράσεις

- «Ευχαριστούμε **όλους όσους** μας συμπαράσταθηκαν» (και όχι: «όλους όσους...» διότι είναι υποκείμενο στο ρήμα που ακολουθεί, αλλά: «ευχαριστούμε όσους...» και «επικοινωνεί με όλους όσους εκτιμάει», επειδή εδώ το «όσους» είναι αντικείμενο του ρήματος).
- **π.μ.** (=προ μεσημβρίας), **μ.μ.** (=μετά μεσημβριάν και όχι μετά μεσημβρίας), **π.Χ.** (=προ Χριστού), **μ.Χ.** (=μετά Χριστόν και όχι μετά Χριστού).
- **Περισσότεροι από έναν** ή περισσότεροι του ενός (και όχι: περισσότεροι από ένας)
- Γίνονται όλοι δεκτοί **ανεξαρτήτως** ηλικίας (και όχι: ανεξαρτήτου ηλικίας).
- Ενήργησα **στο πλαίσιο** των αρμοδιοτήτων μου (και όχι: στα πλαίσια).
- **πόσο πολλοί**, τόσο πολλοί, πόσο πολλή (και όχι: πόσοι πολλοί, τόσοι πολλοί, τόση πολλή)
- **κατ' αρχήν** (=στα βασικά σημεία), **Κατ' αρχάς** (=αρχικά). Π.χ. «Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε κατ' αρχήν», « Κατ' αρχάς να διευκρινίσουμε...»
- Ο επικεφαλής, **του επικεφαλής**, τον επικεφαλής, οι επικεφαλής κλπ. (και όχι: τον επικεφαλή, του επικεφαλούς)
- Οι **μέθοδοι / παράμετροι αυτές** (και όχι: οι μέθοδοι / παράμετροι αυτοί). Οι παλαιές οδοί, οι κεντρικές εισοδοί, οι πολλές ψήφοι (και όχι: οι παλιοί οδοί, οι κεντρικοί εισοδοί, οι πολλοί ψήφοι)
- Η αναπληρώτρια διευθύντρια /υπουργός (και όχι: η αναπληρωτής διευθυντής/υπουργός)
- Κλητική: "κυρία Πρόεδρε" (και όχι: "κυρία Πρόεδρος)

- "15 Σεπτεμβρίου" ή "15 του Σεπτεμβρη" (και όχι: "15 Σεπτέμβρη")
- Το ουσ. λάθος δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός: π.χ. «λανθασμένη έκφραση» (και όχι: "λάθος έκφραση").
- **"έχω απαιδίσει"** (και όχι: "έχω απηυδήσει", αλλά: "είμαι απηυδισμένος").
- "Γενετικό υλικό" και όχι γεννητικό. Αλλά "προγεννητικός έλεγχος" και όχι προγενετικός
- **Εξοκέλλω** και όχι εξοκείλλω. Αλλά εξόκειλα, θα εξοκείλω, έχω εξοκείλει.
- Αποτείνομαι, μέλλ. θα **αποταθώ** (και όχι: αποτανθώ).
- "Η λέξη αυτή **απαντά** συχνά στον Όμηρο" (και όχι: απαντάται).
- "Στο βιβλίο του **πραγματεύεται** το θέμα των κοινωνικών θεσμών" (και όχι: διαπραγματεύεται). Αλλά: "Ο Υπουργός Εξωτερικών διαπραγματεύεται τους όρους της ειρήνης".
- **"Απολαύει** της εμπιστοσύνης" (και όχι: απολαμβάνει).
- Το ρήμα **προοιωνίζομαι** δεν έχει ενεργητική φωνή. Π.χ. "Η τακτική αυτή προοιωνίζεται την ήττα" (και όχι "προοιωνίζει την ήττα").
- Το **"αυξάνω"** χρησιμοποιείται πολύ συχνά λανθασμένα: " Τα τέλη κυκλοφορίας αυξάνονται" (και όχι:"τα τέλη κυκλοφορίας αυξάνουν", αλλά: "η κυβέρνηση αυξάνει τα τέλη κυκλοφορίας"). Ομοίως, "αυξάνονται οι συντάξεις" (και όχι: "αυξάνουν οι συντάξεις", αλλά "τα ταμεία αυξάνουν τις συντάξεις").
- Τα ρήμα διαρρέω και λειτουργώ είναι αμετάβατα: «διέρρευσε από πολιτικούς κύκλους η πληροφορία ότι...» ή: «πολιτικοί κύκλοι φρόντισαν να διαρρεύσει η πληροφορία ότι...» (και όχι: «πολιτικοί κύκλοι διέρρευσαν την πληροφορία ότι...»). «Θα θέσω το μηχάνημα σε λειτουργία» (και όχι: «θα το λειτουργήσω»).
- Ασχολούμαστε, **ασχολούμασταν** (και όχι: ασχολιόμαστε κλπ. διότι το ρήμα είναι ασχολούμαι και όχι ασχολιέμαι.) Στον αόριστο όμως, *ασχολιόταν*
- "Αυτός επανέλαβε (αόρ.) την προσπάθεια χτες" - **"Εσύ επανάλαβε** (προσπκτ.) την προσπάθεια αύριο". Οι προστακτικές δεν παίρνουν χρονική αύξηση. Ομοίως, "παρήγγειλα ένα ποτό" - "παράγγειλέ μου ένα ποτό" (ποτέ στην προστακτική: *παρήγγειλε ένα ποτό*), "αυτός αντέγραψε τις σημειώσεις" - "αντίγραφέ μου τις σημειώσεις", "αυτός απέρριψε την πρότασή του" - "εσύ απόρριψε την πρότασή του"
- Επαναλαμβάνω (και όχι: ξαναεπαναλαμβάνω).
- **Πριν από την έναρξη** (και όχι: πριν την έναρξη).
- **Οποιοσδήποτε**, οτιδήποτε (και όχι: ο οποιοσδήποτε, το οτιδήποτε).
- **Τέως** πρόεδρος: ο μέχρι προ τινος πρόεδρος, ο προηγούμενος (από το σημερινό) πρόεδρο. **Πρώην** πρόεδρος: ο πριν από πολύ καιρό πρόεδρος.
- Το **άρα** δεν είναι σωστό να συνοδεύεται από το λοιπόν(όχι: "άρα λοιπόν") ούτε υποκαθίσταται από το άραγε(!)
- Δεν χρησιμοποιείται το «κύριος» ή το «κυρία» για πρόσωπα που έχουν πεθάνει (παρά τίθεται απλώς το όνομα ή προηγείται το «αείμνηστος» ή «μακαρίτης», αν χρειάζεται)
- Δεν χρησιμοποιούμε το «κύριος» ή το «κυρία» όταν παρουσιάζουμε τον εαυτό μας (και όχι: «γεια σας, είμαι ο κύριος Βάγγος»). Η μόνη εξαίρεση του κανόνα που είναι ανεκτή είναι όταν μιλάμε σε μικρά παιδιά
- Το «κ.κ.» χρησιμοποιείται μόνο στο γραπτό λόγο . Γράφουμε «οι κ.κ. ομιλητές» αλλά εκφωνούμε «οι κύριοι ομιλητές» (και όχι: "οι κύριοι κύριοι ομιλητές")
- Το «μέσα» μπροστά από «σ» γίνεται **«μες»** (αλλά όχι απαραίτητα, μπορεί να μείνει «μέσα»), ποτέ όμως «μεσ'». Π.χ. "Μεσ' από το δάσος", αλλά "μες στο δάσος" ή "μέσα στο δάσος".
- **Ψιλή κυριότητα** (νομικός όρος) και όχι υψηλή κυριότητα
- Προσοχή στη διάκριση **«σαν»** και **«ως»**: το «σαν» χρησιμοποιείται για παρομοιώσεις , ενώ το «ως» χρησιμοποιείται για πραγματικές ιδιότητες.
Έτσι για παράδειγμα όταν αναφερόμαστε σε ενέργειες δικηγόρων, γιατρών κλπ που έχουν σχέση με την άσκηση του επαγγέλματός τους, τότε λέμε "ενήργησε ως δικηγόρος", "θεωρεί, ως γιατρός". Για ανάλογες ενέργειες ατόμου που δεν ασκεί το επάγγελμα χρησιμοποιούμε το «σαν» : "μίλησε σαν δικηγόρος" (χωρίς να είναι), "τον φρόντισε σαν γιατρός".
Σημειωτέον ότι το «ως» ακολουθείται από κατηγορούμενο που πρέπει να μπει στην κατάλληλη πτώση, π.χ. "η εκλογή του ως καθηγητή" (και όχι: "ως καθηγητής"), "οι ενέργειές του ως δικηγόρου", "η γνωμάτευσή του ως ιατρού".

Συνηθισμένα λάθη στην ορθογραφία ομόηχων λέξεων:

- το **τείχος** - ο **τοίχος**
- έχω **κλίση** στη μουσική (κλίνω) - πήρα **κλήση** από το δικαστήριο (καλώ)
- **σύγκλιση** απόψεων - **σύγκληση** συνεδρίου - **σύγκλειση** δοντιών
- **ετερόκλητο** ουσιαστικό - **ετερόκλητο** πλήθος
- **κλείνω** την πόρτα - **κλίνω** το ρήμα

- η **εξάρτηση** από τα ναρκωτικά (εξαρτώ) - η **εξάρτυση** του στρατιώτη (εξαρτύω) - η **εξάρτιση** του πλοίου (εξαρτίζω)
- **σάπιρα**, σαπιρίζω, σαπιακό ποίημα, Σάτυρος (μυθ. ακόλουθος του Διονύσου), **σάτυρος** (ασεληγής), σατυρικός (ο του Σατύρου), σατυρικό δράμα (το αρχαίο λογοτεχνικό είδος) αλλά σαπιαρικός συγγραφέας.
- η **σορός** του θα εκτεθεί σε λαϊκό προσκύνημα - ο **σωρός** από ξύλα
- τι **μέλλει** γενέσθαι; - δε με **μέλει** τι θα γίνει
- ο **στίχος** του ποιήματος - να παραταχθείτε σε τρεις **στοίχους**
- **φύλλο** του δέντρου - το αρσενικό **φύλο**
- **κήτος**: μεγάλο θαλάσσιο θηλαστικό – **κύτος**: κοίλωμα, αμπάρι πλοίου
- **ψηλή** γυναίκα - **ψιλή** κυριότητα | κλωστή | φωνή κλπ.
- πολιτικό **κόμμα** - έπεσε σε **κώμα**
- **παραλείφτηκε** (από το παραλείπω) - **παραλήφτηκε** (από το παραλαμβάνω)
- απευθύνω **έκκληση** - **έκλυση** ηθών
- **Γάλλος** (από τη Γαλλία) - **γάλος** (γαλοπούλα)
- **έγγειος**, εγγειοβελτιωτικά έργα - **έγκυος** γυναίκα
- **μήτρα** (του σώματος) - **μίτρα** (=ιερατικό καπέλο)
- **σύγχυση** νοημάτων (συγχέω) - ψυχική **σύγχιση** (συγχίζω)
- **ιωνική** φιλοσοφία (Ιωνία) - **Ιονική** Τράπεζα (Ιόνιο)
- λιμός (=πείνα) - λοιμός (=λοιμώδες νόσημα, πανώλης).
- να **‘μαι**(= να είμαι) π.χ. τι ώρα να **‘μαι** σπίτι; – **Να με**(= δέστε με) π.χ. να με κι εγώ!

Λάθη στην ορθογραφία ή/και σημασία παρώνυμων και ομόρριζων λέξεων:

- **τεχνικός** - **τεχνητός**(με τεχνητά μέσα)
- **πηλήκιο** (καπέλο)- **πηλίκο**(της διαίρεσης)
- **βρόχος** (=θηλιά) - **βρόγχος** (των πνευμόνων)
- **σήραγγα** (=τούνελ) - **σύριγγα** (=ένεση)
- **εγκύπτει** στη μελέτη της φιλοσοφίας - **ενσκήπτει** κακοκαιρία
- **κυκλαδικό** ειδώλιο - **εδώλιο** του κατηγορουμένου
- «τον **κατατρέχουν** οι εχθροί του» - «τον **κατατράχουν** οι αρρώστιες»
- «**κληροδοτώ** το σπίτι στο γιο μου» - «**κληρονομώ** το σπίτι από τον πατέρα μου»
- «**κυκλοφοριακή** συμφόρηση στην πόλη» - «το **κυκλοφορικό** σύστημα του ανθρώπινου σώματος»
- **χιλιετία**: περίοδος χιλίων ετών- **χιλιετηρίδα**: η επέτειος χιλίων ετών.
- **αποδημία**: μόνιμη εγκατάσταση σε ξένη χώρα. **παρεπιδημία**: προσωρινή (αλλά όχι σύντομη) παραμονή σε ξένη χώρα. **εκδημία**: ο θάνατος
- «το μείγμα **συνίσταται** από τα εξής υλικά» -«**συνιστάται** η ανάπαυση του ασθενούς»
- ψυχική **οδύνη** - **ωδίνες** (=πόννοι της γέννας)
- «οι κάτοικοι της **υπαιθρου**» - «βγήκα στο **ύπαιθρο** για να ξεμουδιάσω»
- «απαιτείται η **νοσηλεία** του σε κλινική» - «η ασφαλιστική του εταιρία θα καταβάλει τα **νοσήλια**».
- Το **άμεσα** (τροπικό επίρρημα) δεν υποκαθιστά το **αμέσως** (χρονικό επίρρημα). Π.χ., «Η υπόθεση δεν τον αφορά άμεσα» (αλλά έμμεσα). «Να παρουσιαστεί αμέσως» (και όχι: άμεσα).
- **Απλώς** : μόνο- **Απλά**: με απλό, ανεπιτήδευτο τρόπο. Π.χ. «Δεν είναι ζήτημα απλώς προσωπικό, αλλά μας αφορά όλους» (και όχι: απλά).
- **Τοπογραφία** είναι η απεικόνιση υπό κλίμακα χώρου σε σχέδιο-**τοπιογραφία** είναι το ζωγραφικό έργο που απεικονίζει τοπίο.
- **Ομότιμος**: πανεπιστημιακός τίτλος που απονέμεται σε πανεπιστημιακό καθηγητή μετά τη συνταξιοδότησή του- **Επίτιμος**: αυτός που έχει τιμητικό τίτλο χωρίς να ασκεί καθήκοντα.
- **Παλαίμαχος**: πολύπειρος και παλιός αλλά συνήθως ακόμη ενεργός- **Απόμαχος**: απόστρατος, συνταξιούχος
- **Αδιακρίτως**: χωρίς διάκριση-**Αδιάκριτα**: χωρίς ευγένεια, χωρίς διακριτικότητα
- **Έξοχα**: θαυμάσια – **Εξόχως**: πάρα πολύ, υπερβολικά
- **Ιδιαίτερα**: κυρίως, κατ’ εξοχήν-**Ιδιαίτερος**: χωρίς την παρουσία άλλων
- **Αψίκορος**: αυτός που χορταίνει εύκολα (και όχι: οξύθυμος) - **αψίθυμος**: αυτός που θυμώνει εύκολα - **αμφίθυμος**: αυτός που αλλάζει εύκολα διάθεση, ο κυκλοθυμικός
- **Αντισκορικό**: προϊόν που προστατεύει από σκόρους-**αντισκωριακό**: προϊόν κατά της σκουριάς
- **Ενδελέχεια**: η συνεχής φροντίδα, η επιμέλεια – **Εντελέχεια** (αριστοτελικός όρος): η μετάβαση της ύλης από τη «δυνάμει» στην «ενεργεία» κατάσταση.
- **Νύμφη**: νεαρό έντομο ή νεράιδα (και άλλο η **νύφη** του γάμου)

- **Στιβάδα:** στρώμα ύλης από ομοειδή στοιχεία – **Στοιβα:** σωρός από πράγματα
- **Φιλοφρόνηση:** επαινετικό και κολακευτικό σχόλιο, κομπλιμέντο – **φιλοφροσύνη:** φιλική και ευγενική συμπεριφορά
- **Προτέρα:** η προηγούμενη (π.χ. "επανήλθε στην προτέρα κατάσταση") – **προτεραία:** η προηγούμενη μέρα (π.χ. "το έμαθα την προτεραία της αναχώρησής μου")
- **Αναστηλώνω:** αποκαθιστώ μνημείο – **υποστυλώνω:** στηρίζω με στύλους

Συνηθισμένα λάθη στις ονομασίες οδών

- λεωφόρος Κηφισιάς (και όχι: Κηφισιάς)
- οδός Μάρνη (και όχι: Μάρνης)
- οδός Τράλλων (και όχι: Τραλλέων)
- οδός Βατάτζη (και όχι: Βατατζή)
- οδός Κοροΐβου (και όχι: Κοροΐβου)
- οδός Χερσώνος (και όχι: Χέρσωνος)
- οδός Χάρητος (ο Χάρης, -ητος) (και όχι: Χάριτος)
- οδός Αλκυονίδων (και όχι: Αλκυονιδών)
- οδός Αθιδών (και όχι: Αθιδών)
- οδός Σημαχιδών (Σημαχίδα: αρχαίος απτικός δήμος) (και όχι: Συμμαχιδών)
- πλατεία Βάθη (και όχι πλατεία Βάθης)

Συνηθισμένα λάθη σε αρχαϊζουσες και λόγιες εκφράσεις

- Εκ των ων ουκ άνευ (και όχι: εκ των ουκ άνευ)
- Υπέρ το δέον (και όχι: υπέρ του δέοντος).
- Όσο(ν) αφορά το θέμα αυτό (και όχι: όσο αφορά στο θέμα αυτό, διότι αποτελεί μεταγλώττιση της λόγιας σύνταξης: όσον αφορά εις το θέμα αυτό. Ούτε, βεβαίως, ως αναφορά).
- στη διαπασών (και όχι: στο διαπασόν)
- βρέχει επί δικαίους και αδίκους (και όχι: επί δικαίων και αδικών).
- εν πάση περιπτώσει (και όχι: εν πάσει)
- οι στύλοι του Ολυμπίου Διός (και όχι: οι στήλες).
- εν κρυπτώ και παραβύστω (και όχι: απαραβύστω)
- απορώ και εξίσταμαι (και όχι: απορώ και εξανίσταμαι)
- ποιούμαι την νήσσαν (κοινώς: *κάνω την πάπια* και όχι: ποιώ την νήσσαν).
- περί πολλά τυρβάζει (και όχι: περί πολλών τυρβάζει)
- απεκδύομαι την ευθύνη (και όχι: απεκδύομαι της ευθύνης)
- ελαφρά τη καρδία (και όχι: με ελαφρά την καρδία)
- δίνω το «παρών» (και όχι: δίνω το παρόν.)
- δυνάμει (και όχι: εν δυνάμει)
- ενός εκάστου (και όχι: καθενός εκάστου)
- ενόψει όσων θα γίνουν (και όχι: ενόψει όσων έγιναν)
- επί το έργον (και όχι: επί τω έργω)
- παρά πόδα (και όχι: παρά πόδας)
- δει δε χρημάτων... (και όχι: δει δη χρημάτων...)
- θα ανοίξουν τον ασκό του Αιόλου (και όχι: τους ασκούς).
- πόσω μάλλον (και όχι: πόσο μάλλον ή κατά πόσο μάλλον)
- προτέρα κατάσταση (και όχι: προτεραία)
- διμερίσαντο τα ιμάτια (και όχι διεμοιράσαντο ή διαμοιράσαντο)
- διά του λόγου το αφαλές (και όχι: διά του λόγου το αληθές)
- δεν έχει πού την κεφαλήν κλίνη (και όχι: πού την κεφαλήν κλίναι)
- εισέπραξε τα επίχειρα (και όχι τα επιχείρια)
- επί ξυρού ακμής (και όχι: επί ξηρού). Ξυρόν= ξυράφι
- των παχιών(ή παχειών) αγελάδων (και όχι: των παχέων)
- παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο (και όχι: απελθέτω)
- πριν αλέκτορα φωνήσαι τρις (και όχι: πριν αλέκτωρ φωνήσει)

- ου γαρ γινώσκεις τι τέξεται η επιούσα (και όχι: τεύξεται)
- χάρμα ιδέσθαι (και όχι: χάρμα ειδέναι)
- λάθε βιώσας (και όχι: λάθρα)
- ο, η ελάσσων, το έλασσον (και όχι: το ελάσσον)
- ο, η αυάρκης, το αυάρκες (και όχι: το αυάρκες).
- ο,η κακοήθης, το κακόηθες (και όχι: το κακοήθες)
- ο περί ου ο λόγος, αλλά η περί ης ο λόγος , οι περί ων ο λόγος
- Ανέκαθεν (και όχι: από ανέκαθεν ούτε εξ από ανέκαθεν [!]), μακρόθεν (και όχι: εκ του μακρόθεν)

Συνηθισμένα λάθη στις έννοιες λέξεων και εκφράσεων

- Η φράση «**εξ απαλών ονύχων**» σημαίνει παιδιόθεν, από την παιδική ηλικία (και όχι: «με το μαλακό», ακροθιγώς).
- «**επί τούτω**» σημαίνει ειδικά γι' αυτό και όχι επίτηδες (το θέμα λύθηκε με μια επί τούτω ρύθμιση)
- «**επί τούτου**» σημαίνει επ' αυτού, επάνω σ' αυτό, σχετικά με αυτό και όχι ειδικά γι' αυτό. (παρουσίασε το θέμα και συζητήθηκαν προτάσεις επί τούτου)
- «**κατ' αρχήν**» ή «**καταρχήν**» (=στα βασικά σημεία), Κατ' αρχάς (=αρχικά). Π.χ. «Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε κατ' αρχήν», «Κατ' αρχάς να διευκρινίσουμε...»
- «**ήκιστα**» σημαίνει ελάχιστα ή καθόλου.
- «**ευάριθμος**» σημαίνει αυτός που μπορεί να μετρηθεί, άρα ο λίγος ή αυτός που έχει λίγα. Δεν είναι συνώνυμο του «πολύαριθμος» ούτε σημαίνει «πολλά».
- «**αδολεσχία**» είναι η ακατάπαυστη φλυαρία
- «**αδρομερής**» είναι ο γενικός, χοντρικός, χωρίς πολλές λεπτομέρειες
- Ο «**κωδίκελος**» είναι ο όρος που τροποποιεί διαθήκη
- «**Λυδία λίθος**» είναι, μεταφορικά, αυτό με το οποίο ελέγχεται, δοκιμάζεται κάτι.
- «**Έωλος**» σημαίνει χθεσινός, παλιός, ξεπερασμένος

Συνηθισμένα λάθη στη φωνητική απόδοση ή στη γραμματική ουσιαστικών

- αγορανομία και όχι αγορονομία
- αγοραπωλησία και όχι αγοροπωλησία
- αεριωθούμενο και όχι αερωθούμενο
- ακατονόμαστος και όχι ακατανόμαστος
- αμάλαμα και όχι αμάγαλαμα
- άναρθρος και όχι άναρθος
- ανδριάντας και όχι αδριάντας
- ανενημέρωτος κι όχι ανημέρωτος
- ανεξεταστέος και όχι αναξεταστέος
- απογοήτευση και όχι απαγοήτευση
- αποδιοπομπαίος και όχι αποδιοπομπαίος
- το απολωλός και όχι το απολωλών
- άρδευση και όχι άρδρευση
- αεροπαγίτης και όχι αεροπαγίτης
- αρχαιρεσίες και όχι αρχιερεσίες
- αφλογιστία και όχι αφλογισία
- γενεαλογικός και όχι γενεολογικός
- γενετικό και όχι γεννητικό
- δεισιδαιμονία και όχι δεισδαιμονία
- διαπρύσιος και όχι διαπύρισιος
- διελκυστίδα και όχι διελκυστίδα
- εμβάθυνση και όχι εμβάνθυνση
- ενάλιος και όχι ενιάλιος
- επίμονος και ποτέ επίμων (αλλά πείσμων)
- ευρεία χρήση και όχι ευρέα χρήση
- ινστιτούτο και όχι ινσντιντούτο
- Καραϊβική και όχι Καραβαϊκή
- καταχώριση (σε φακέλους) και όχι καταχώρηση
- κοινοτοπία, κοινότοπος και όχι κοινοτυπία, κοινότυπος
- κομπλιμέντο και όχι κοπλιμέντο
- λιποβαρής και όχι ελλιποβαρής
- μεγέθυνση, μεγεθυσμένος και όχι μεγένθυνση, μεγενθυμένος
- μεστοιχία και όχι μιστοιχία
- Νηρηίδες και όχι Νηριίδες
- Οκτώβριος και όχι Οκτώμβριος
- ορεσίβιος και όχι ορεισίβιος
- παρονομαστής και όχι παρανομαστής
- παλιρροϊκός και όχι παλοϊρριακός
- πελιδνός και όχι πλεδινός ή πελινδός
- περιβαλλοντολόγος και όχι περιβαλλοντόγος
- η περίπολος και όχι το περίπολο
- πετρελαϊκός και όχι πετραλαιικός ή πετραλαϊκός
- πετρελαιοειδή και όχι πετραλαοειδή (!)
- πηχυσίος και όχι πηχάσιος
- πνευμονολόγος και όχι πνευμονιολόγος
- πολιομυελίτιδα και όχι πολιμελίτιδα
- προγεννητικός και όχι προγενετικός
- προπετής και όχι προπέτης
- συμπαρομαρτούντα και όχι συμπαρομαρτυρούντα
- συνονθύλευμα και όχι συνοθύλευμα
- συνδαιτυμόνας και όχι συνεδαιτημόνας

- ο σωλήνας και όχι η σωλήνα
- η προβλήτα και όχι (το αρχ.) ο προβλήτας
- τριμπουσόν και όχι τριμπουσόν
- υπερωκεάνιο και όχι υπερωκειάνιο
- υποβολιμαίος και όχι υποβολιμαίος
- υποθηκοφυλακείο κι όχι υποθηκοφυλάκιο
- χλοοτάπητας και όχι χλωροτάπητας κλπ
- χρειώδη (τα) και όχι τα χρεώδη
- χρυσοποίκιλτος και όχι χρυσοποικίλητος
- η ψήφος και όχι ο ψήφος
- αυτοκινητικό δυστύχημα και όχι αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Αλλά αυτοκινητιστικοί αγώνες.

Συνηθισμένα λάθη στη φωνητική απόδοση ή στη γραμματική ρημάτων

- ανεξαρτητοποιούμαι και όχι ανεξαρτοποιούμαι
- αντεπεξέρχομαι και όχι ανταπεξέρχομαι
- αντικαθίστανται και όχι αντικαθιστώνται
- έχω απαυδήσει και όχι έχω απηυδήσει, αλλά: απηυδισμένος
- απογοητεύω και όχι απαγοητεύω
- αποκαθίστανται και όχι αποκαθιστώνται
- αποκτώνται και όχι αποκτούνται
- απεμπολώ και όχι απεμπολίζω
- απαθανατίζω και όχι: αποθανατίζω
- απαντά (π.χ. σε κείμενο) και όχι απαντάται
- απολαύει της εμπιστοσύνης και όχι απολαμβάνει
- αποτάθηκα, θα αποταθώ και όχι αποτάνθηκα, θα αποτανθώ
- αποτίνω (φόρο τιμής) και όχι αποτίω.
- ασχολούμαστε, ασχολούμασταν και όχι: ασχολιόμαστε
- διαλευκαίνω και όχι διαλευκάνω (αλλά θα διαλευκάνω)
- διανοήθηκαν η διενοήθησαν και όχι διανοήθησαν
- διατίθενται και όχι διατίθονται
- διηθώ και όχι διηθίζω
- εισέπραξα και όχι είσπραξα
- εκτίνω ποινή και όχι εκτίω
- ελλοχεύω και όχι ελογχεύω
- εξεπλάγην και όχι εκπλάγηκα(;)
- εξέφρασα και όχι έκφρασα
- εξοκέλλω και όχι εξοκείλλω
- θα επιστήσω και όχι θα εφιστήσω
- επλήγη (προτιμότερο από το: πλήχθηκε)
- καταπατούνται και όχι καταπατώνται
- καταχωρίζω (σε φακέλους), καταχώρισα και όχι καταχωρώ, καταχώρησα
- κατονομάζω και όχι κατανομάζω
- κοινολογώ και όχι κοινωνιολογώ
- κραδαίνω και όχι καρδαίνω
- μεγεθύνω και όχι μεγενθύνω
- παρεισφρέω, παρεισέφρησα και όχι παρεισφρύω, παρεισέφρυσα
- παρεξηγώ και όχι παραξηγώ
- περιθάλπω και όχι περιθάλπτω
- περισυλλέγω (αόρ. περισυνέλεξα) και όχι περισυνελλέγω
- προήχθη (προτιμότερο από το προάχθηκα)
- προοιωνίζομαι (π.χ. ...την καταστροφή) και όχι προοιωνίζω
- σιωπάς, σιωπά, (των) σιωπώντων και όχι σιωπείς, σιωπεί, (των) σιωπούντων
- αποσιωπώμενος και όχι αποσιωπούμενος

- συνέβη (προτιμότερο από το συνέβηκε)
- συνέθεσα και όχι σύνθεσα
- συνελήφθη και όχι συλλήφθηκε
- στενοχωρώ και όχι στεναχωρώ
- αποκατεστάθη και όχι απεκατεστάθη
- τέξεται και όχι τεύξεται
- τίθενται και όχι τίθονται
- τυρβάζω και όχι τρυβάζω
- υποθάλπω και όχι υποθάλπτω
- χαραχτήκε και όχι χαρακτήκε (αλλά, χαρακτήρας)

Συνηθισμένα λάθη που κατάντησαν να θεωρούνται σωστά

Κάποια λάθη είναι τόσο διαδεδομένα που τα έχουμε πια συνηθίσει:

- *κοινοτυπία*. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το σωστό είναι *κοινοτυπία*. Το "κοινοτυπία" είναι όμως πιο ωραία λέξη και χρησιμοποιείται περισσότερο
- *καταχωρώ-καταχώρηση*. Το σωστό είναι *καταχωρίζω-καταχώριση*. Παρ' όλα αυτά η εσφαλμένη εκδοχή είναι πολύ πιο διαδεδομένη.
- *αυτοκινητιστικό* δυστύχημα. Το σωστό είναι *αυτοκινητικό* δυστύχημα αλλά το "αυτοκινητιστικό δυστύχημα" είναι πολύ συνηθισμένο και δεν ενοχλεί.
- *κάθησα-καθήστε*. Όλες οι πηγές συμφωνούν ότι το σωστό είναι *κάθισα-καθίστε*, κάτι που φαίνεται όμως να είναι αποτέλεσμα κοινής συμφωνίας παρά επιστημονικής εξήγησης, δεδομένου ότι το "κάθισα" προέρχεται από το "καθίζω".
- *νεώτερος*. Το σωστό είναι *νεότερος*, μιάς και όλα τα παραθετικά επιθέτων στη δημοτική (που δεν προέρχονται από "άνω" ή "κάτω") έχουν κατάληξη μόνο σε -ότερος, -ότατος. Η συγκεκριμένη λέξη όμως αντιστέκεται σθεναρά.
- *φρέσκιες, γλυκιές*. Το σωστό είναι *φρέσκες, γλυκές* αλλά η διαφορά είναι δυσδιάκριτη φωνητικά και τείνει να γίνει και ορθογραφικά.
- *ο πάτερ*. Το "πάτερ", ως γνωστόν, είναι η κλητική του "πατήρ", αλλά η χρήση του σε άλλες πτώσεις πλην της κλητικής (όπως: "ήρθε ο πάτερ Βασίλειος", "είδαμε τον πάτερ Αθανάσιο") δεν είναι λανθασμένη!
Η περίπτωση αυτή διαφέρει από τις υπόλοιπες αυτής της ομάδας ως προς το γεγονός ότι επισήμως δεν πρόκειται για λάθος. Απλώς φαίνεται λάθος.
Το "πάτερ" είναι πλέον πλήρως αποδεκτό προτακτικό (όπως το "κυρ"). Το "ο πάτερ Δημήτριος" (όπως το: "ο κυρ Δημήτρης") δεν είναι λάθος. Το λάθος είναι να υποδεικνύεται ως λάθος.

Συνηθισμένα λάθη στα λεξικά!

Μια παλιά αλήθεια που εμείς τώρα ανακαλύψαμε και -με μεγάλη χαιρεκακία- σας μεταφέρουμε:

Τα λεξικά έχουν λάθη! Ακόμα και τα πιο έγκυρα. Κανένα λεξικό δεν είναι απαλλαγμένο από τυπογραφικά λάθη, αβλεψίες, αδικαιολόγητες παραλείψεις, ανύπαρκτες λέξεις και, κυρίως, *διαφορές* με άλλα λεξικά στην απόδοση κάποιων λέξεων!

Παρουσιάζουμε εδώ μερικές αξιοσημείωτες διαφορές στην ορθογραφία λέξεων ανάμεσα στα πιο έγκυρα λεξικά: του «Μπαμπινιώτη», του «Κριάρα» του «Μανόλη Τριανταφυλλίδη» και του «Τεγόπουλου-Φυτράκη». (Μην εντυπωσιάζεστε, δεν ξεψαχνίσαμε μόνοι μας, λέξη προς λέξη, τα λεξικά αυτά).

- γλιτώνω - γλυτώνω. Προτιμούμε το **γλυτώνω**.
- λιώνω - λειώνω. Προτιμούμε το **λειώνω** αλλά χρησιμοποιούμε και το λιώνω.
- ξιπασιά - ξιππασιά - ξυππασιά. Προτιμούμε το **ξιπασιά**
- κτίριο - κτήριο. Προτιμούμε το **κτίριο** αλλά χρησιμοποιούμε και το κτήριο. Η λέξη αυτή έχει εξελιχθεί σε πεδίο σφοδρών συγκρούσεων μεταξύ των επιστώντων
- παλικάρι - παλληκάρι. Προτιμούμε το **παλικάρι**.
- βρώμα - βρόμα. Προτιμούμε το **βρώμα**, χωρίς να μας πολυαρέσει.
- εγχείρηση - εγχείριση. Προτιμούμε το **εγχείρηση**.
- συνέταιρος - συνεταίρος. Προτιμούμε το **συνέταιρος**.
- κλωτσιά - κλοτσιά. Προτιμούμε το **κλωτσιά**.
- χειρούργος - χειρουργός. Προτιμούμε το **χειρούργος**.
- η προβλήτα αλλά και ο προβλήτας. Προτιμούμε το πιο σύγχρονο **η προβλήτα**.

- μείγμα - μίγμα. Προτιμούμε το **μείγμα**
- λόξυγκας - λόξιγκας- λόξυγγας. Προτιμούμε το **λόξυγκας**.
- φάκελος - φάκελλος. Προτιμούμε το **φάκελος**.
- κόκκαλο - κόκαλο. Προτιμούμε το **κόκαλο**.
- Και το αγαπημένο μας, με τις περισσότερες εκδοχές:
επιβαρυμένος - επιβαρημένος - επιβαρρημένος - επιβαρυμένος:
Προτιμούμε το **επιβαρυμένος**

Αυτές είναι οι λέξεις στις οποίες φαίνεται να υπάρχει η μεγαλύτερη διασπορά διαφορετικών εκδοχών. Υπάρχουν και πάμπολλες άλλες για τις οποίες μεμονωμένα κάποια λεξικά προτείνουν την δική τους ιδιόμορφη ορθογραφία.

Χαρακτηριστικό είναι ότι ο καθ' όλα σεβαστός καθηγητής κ. Μπαμπινιώτης στο προσφάτως (2009) εκδοθέν ετυμολογικό του λεξικό υποστηρίζει με άσοψη επιχειρηματολογία τις εξής παλαβές ορθογραφίες: *καθοίκι, τσηρώτο, ρωδάκινο, αγώρι, καρώτο* και άλλα. (αγνοήστε τες)

Το κακό είναι ότι δεν μπορεί να βασιστεί 100% κανείς σε μια πηγή είτε αυτή είναι λεξικό είτε γραμματική. Πάντα υπάρχουν παροράματα, παραλήψεις, προσωπικές ερμηνείες, ανεφάρμοστες γλωσσικές επιλογές. Το λεξικό του Μπαμπινιώτη, που είναι και το πιο πρόσφατο, είναι προβεβλημένο και δημοφιλές, αλλά έχουμε διαπιστώσει πως εκείνο που είναι γενικότερα αποδεκτό, σε κύκλους διορθωτών / κειμενογράφων / φιλόλογων / γλωσσολόγων κλπ, είναι το **«Λεξικό της κοινής νεοελληνικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη»** (διαθέσιμο και [online](#)), το οποίο φαίνεται να εκφράζει την πλέον «επίσημη» εκδοχή για την νεοελληνική ορθογραφία. Και στο **Γνωμικολογικόν**, αυτό είναι το λεξικό που χρησιμοποιούμε περισσότερο, παρόλο που και εδώ δεν λείπουν κάποιες περιέργες ορθογραφίες με αποκορύφωμα το εκτρωματικό **«γγαστρώνω»** (ναι, με δύο γγ- στην αρχή της λέξης!)

Ευρετήριο «δύσκολων» ορθογραφικά λέξεων

Α

- αγαλλίαση
- αγγέλλω, αναγγέλλω, άγγελος, απαγγέλλω
- αμπέχονο
- ακριτομυθία
- ακροποδητί
- αλαζονεία
- αλείβω, αλείφω, αλοιφή
- αλλεπάλληλος
- αλληλεγγύη
- αλλοπρόσαλλος
- αλλιώς, αλιώτικος
- αλλοιώνω, αλλοίωση
- αμείβω, αμοιβή
- αναζωογονώ
- ανακαίνιση
- ανάμειξη, ανάμεικτα
- άναμμα, προσάναμμα, αναμμένος
- άναρθρος
- αναρριχώμαι
- ανασκολοπίζω
- αναστέλλω
- αναστήλωση, υποστύλωση
- αναφανδόν
- αναφιλητό
- ανέγγιχτος
- ανελλιπώς
- ανενδοίαστα
- ανεπιθύμητος
- ανεπίληπτος
- ανεξιθρησκία (αλλά θρησκεία)
- ανδρεία, ανανδρία
- ανιδιοτελής

- ανταλλάσσω
- αντενδείκνυται
- αντεπιστέλλον [μέλος]
- αντικρίζω, αντίκρισμα, αντίκρυ
- αντίρρηση
- ανυπερθέτως
- αόμματος
- απαθανατίζω
- απαλλοτριώνω
- απαρχαιωμένος
- απεκδύομαι
- αποδιοπομπαίος (προσοχή στη σειρά των γραμμάτων)
- αποθαρρυντικός
- αποκομμένος
- αποκύημα
- απολέσει [στον παρακ.: έχω απολέσει]
- απόρριμμα, απορρίπτω
- απόρροια
- απορροφώ
- αποσβολωμένος
- αποσόβηση
- απρόσκοπτος
- αράθυμος
- αρνησικυρία
- αρραβώνας
- αρραγής
- αρρενωπός
- άρρηκτος
- αρρώστια, άρρωστος
- αρχαιοκαπηλία
- ασκαδαμυκτί
- άσος
- αστοιχείωτος
- ασυζητητί
- αυθωρεί
- αυτολεξεί

Β

- βαριέμαι
- βγείτε
- βδελυρός
- βεβαρημένος
- βερίκοκο
- βιολοντσέλο
- βιοτικός, βίωμα, βιωματικός, βιώσιμος
- βλέμμα
- βορράς, βοριάς, βορινός
- βραδιά, βραδινός, βράδυ
- βρόμα
- βύσσινο
- βυσσοδομώ

Γ

- γαρίφαλο
- γάγγραινα
- γειτόνισσα, γειτονιά
- γέννηση, γένεση, Γένεσις [της Βίβλου], γενέθλια
- γιαιτρεία
- γινωμένος
- γλαφυρός
- γλείφω
- γλιστρώ
- γλιτώνω (αλλά και γλυτώνω)
- γραμματέας, γραμμένος

Δ

- δεισιδαιμονία
- διάλειμμα, διάλυμα [χημικό]
- δίλημμα
- διαπίδυση
- διαπρύσιοι [λόγοι]
- διαρρήκτης
- διαρροή
- διαχείριση
- διατεθειμένος, εκτεθειμένος
- διεγείρω
- διευκρίνιση
- δίκιο
- δικλίδα
- διπτός
- δοκησίσοφος
- δυσφήμιση, διαφήμιση
- δολάριο
- δούκισσα
- δώσ' μου
- δωσίλογος

Ε

- εγκάθειρκτος
- εγκαταστημένος
- εγκεκριμένος
- εγχείρηση, εγχειρίζω, αορ. εγχείρισα
- έδωσα, θα δώσω, δόθηκα, θα δοθώ
- ειδύλλιο
- εισιτήριο
- εκ γενετής
- εκατομμύριο
- εκεχειρία
- έκκληση
- εκκρεμότητα
- έκκριση
- εκμεταλλεύομαι, εκμετάλλευση
- εκμυστηρεύομαι
- έκπαγλος
- ελάσσω, έλασσον (το)

- ελάττωμα
- έλλειψη, έλλειμμα
- ελλιπής
- ελλειπτικός
- ελλοχεύω
- έμμεσος
- εμμονή
- εμπειριστατωμένος
- ενάμιση (τον), ενάμισης, (το) ενάμισι
- ενεός (=άφωνος)
- εννέα, εννιακόσια, ένατος, ενενήντα
- έννοια
- έξαλλος
- επανειλημμένος
- επεισόδιο
- επιβαρυμένος (αλλά και επιβαρημένος)
- επιρροή, επηρεάζω, επήρεια
- επιρρεπής
- επιτετραμμένος
- (τα) Επιφάνια
- επιχείρηση
- εποικοδομητικός
- εμποποιία
- εποχιακά [προϊόντα], εποχική [ασθένεια]
- έρεισμα
- έριχνα
- έρρινος
- εσπευσμένος
- εταιρεία (και όχι εταιρία)
- ετυμηγορία
- Ευριπίδης
- εύρωστος
- ευφυΐα
- εχέγγυο
- ζήλια

Κ

- Καλλιρρόη
- καταχώριση(αλλά και καταχώρηση)
- κοιτάζω
- καημός
- κάθιδρος
- κάθισε, καθίστε
- καλαισθησία
- καλλιτέχνης, καλλιμάραρο, καλλίφωνος
- κάλυμμα, καλυμμένος
- καμένος
- καμωμένος
- κανέλα
- κάννη
- καπέλο
- καταμεσής
- καταρακώνω

- κατάρρευση
- καταρρίπτω
- κατατεθειμένος
- κεραμίδι
- κλαγγή
- κλαυθυμρίζω
- κλείστε
- κλύσμα
- κλώσα
- κλοτσιά (αλλά και κλωτσιά)
- κνώδαλο
- κοινοτοπία (και όχι κοινοτυπία)
- κόκαλο
- κόκορας
- κολλιτσίδα
- κολοσσιαίο, κολοσσός
- κολοφώνας
- κομμάτι
- κομπορρημοσύνη
- κοπέλα
- κραδαίνω
- κρεμμύδι
- κρηπίδωμα
- κρησφύγετο
- κροκόδειλος
- κρυμμένος
- κρύσταλλο
- κτίριο (αλλά και κτήριο)
- κυκλοφοριακό [οχήματα], κυκλοφορικό [αίμα]
- κύπελλο
- κύτταρο
- κωδίκελος

I, Λ

- ιδιόρρυθμος
- ίλιγγος
- ισοροπία
- λαρύγγι
- λέκιθος
- λήκυθος
- λιώνω (αλλά και λειώνω)
- λογύδριο
- λοιδορώ
- λόξυγκας
- λυθρίνι

M

- μαγείρισσα
- μακριά, μακρινός
- μεγαλεπήβολος
- μεγέθυνση, μεγεθύνω
- μελίρρυτος

- μέλισσα
- μετανιώνω
- μηχανορράφος
- μπάλα
- μύγα, μυγιάγγιχτος
- μυδράλιο
- μυς, (οι) μύες, (τους) μυς
- μυκτηρίζω

N, Ξ

- νεότερος
- νηπενθής
- νιάτα
- νιώθω (αλλά και νοιώθω)
- νοιάζομαι
- ξένοιαστος
- ξίδι
- ξινός

O

- οδύσσεια
- οιονεί
- οίστρος
- οκλαδόν
- ομοθυμαδόν
- ομόρφυνα
- ομώνυμος
- όνειδος
- οξύρρυγχος
- ορεσίβιος
- όρθρος
- ορισμένως (επίρρημα)
- ορμέφυτο
- όροφος, μονώροφος, διώροφος, πολυώροφος
- ορρωδία
- οφειλέτης
- όφελος, ωφέλιμος

Π

- ποιο, πιο: (δεν ξέρω ποιο είναι πιο καλό)
- παλιγγενεσία
- παλικάρι (σπανιότερα, παλληκάρι)
- παλίμψηστος
- παλινόστηση
- παλινωδώ
- παλιός
- παλίρροια, παλιρροϊκό
- παλλαϊκός
- παμψηφεί
- παντρεία

- παρεισφρέω
- παρέκκλιση
- παρρησία
- πεζοπορία
- πελιδνός
- περηφάνια (αλλά προσοχή: και υπερηφάνεια)
- περιβάλλον
- περιποίηση
- περιρρέω
- περισσεύω, περίσσιος
- περιπτός
- περίφροντις
- πέρυσι, περσινός
- πετρελαϊκός, πετρελαιοειδή
- πηγαιμός
- πηχυαίος
- πιλοτή
- πινέλο
- πιρούνι
- πλατειάζω
- πλατιά, παχιά, βαθιά (θηκικά επίθ.)
- πλειστηριασμός
- πλημμέλημα
- ποικίλλω, ποικίλος, ποικιλία
- πόρρω [απέχει]
- πρίγκιπας
- προβιά
- προπηλακίζω
- προσεταιρίζομαι
- πρόσκομμα
- πρόσμειξη
- πρίμα, πρυμιά
- πρωθύστερο
- πρωτόκολλο
- πρωτοπορία
- πύρωση
- ρείθρο

Σ

- σάλπιγγα
- σαρδόνιος
- σάτιρα, σατιρικό [έργο]
- σατυρικό (του Σατύρου), Σάτυρος
- σήραγγα (=τούνελ), σύριγγα
- σιντριβάνι
- σιτηρέσιο
- σόλοικος
- σπάγκος
- σπλάχνο
- στενοχωρώ
- στεντόρειος
- σπηλιτεύω
- στιλέτο

- στραμμένος
- συγγνώμη(ν)
- συγκεχυμένος
- συλλήβδην
- συμμορία
- συμπαρομαρτούντα
- συμπίλημα
- συμφυής
- συνδαιτυμόνας
- συνδυασμός, συνδυάζω
- συνείδηση, συνειδητοποίηση, συνειδητοποιώ
- συνεννοούμαι
- συνημένος
- συννυφάδα
- συνονθύλευμα
- συνωμότης
- σύρραξη
- συρραφή
- σύρριζα
- συρρίκνωση
- συρροή
- συνημένος

Τ

- τάλιρο
- ταξίδι
- τέσσερα, τέσσερις
- τετριμμένος
- τήβεννος
- τουαλέτα
- τρεισήμισι, τριάμισι
- τρελός
- τρίμμα
- τυραννία, τύραννος
- τυρβάζει

Υ, Φ, Χ, Ψ, Ω

- υγιεινός, υγιής
- υπερηφάνεια, αλλά περηφάνια
- υποβολιμαίος
- υπόλειμμα
- υπόψη
- φάκελος
- φαράγγι
- φερέγγυος
- φετινός
- φληναφήματα
- φυλλορροώ
- φύρδην μίγδην
- χείμαρρος
- χιμώ, χίμηξα
- χλαμύδα

- χλωμός (αλλά και χλομός)
- χνότο
- χρεοκοπία
- χρυσοποίκιλτος
- ψέμα
- ψιθυρίζω, ψίθυρος
- ωστόου
- ωφελώ, ωφέλημα, ωφέλιμος
- ωφελιμιστής, οφείλω, οφειλή, όφελος, οφειλέτης

Σχόλιο για τις δύσκολες ορθογραφικά λέξεις

Ίσως ένα ευρητήριο με την ορθογραφία κάποιων λέξεων να φαίνεται περιττό, ειδικά στις μέρες μας, που υπάρχει η πολυτέλεια της χρήσης ορθογράφων στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Οι ορθογράφοι στους επεξεργαστές κειμένου είναι πολύτιμο βοήθημα, αλλά θα πρέπει να έχουμε υπόψη ότι δεν είναι πλήρεις ούτε πάντα σωστοί. Μερικά από τα τρωτά τους σημεία είναι λέξεις και φράσεις που προέρχονται από τα αρχαία (αλλά είναι ακόμα σε χρήση), φράσεις λαϊκές ή ποιητικές, καθώς και κάποιοι όχι τόσο συνηθισμένοι γραμματικοί τύποι (όπως πτώσεις ουσιαστικών και κλίσεις ρημάτων).

Ένα δείγμα αυτής της αδυναμίας είναι ότι αν ελέγξουμε ένα κλασικό νεοελληνικό κείμενο με τον ορθογράφο του Word, ένα ποίημα του Καβάφη λόγου χάριν, είναι βέβαιο ότι ο ορθογράφος θα "κοκκινίσει" ένα μεγάλο μέρος του κειμένου! Ακόμα και η νεοελληνική γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη δεν θα έβγαινε αλώβητη από μια τέτοια δοκιμασία!

Γ'αυτό, καλό είναι να είμαστε σε κάθε περίπτωση εφοδιασμένοι με μια καλή γνώση των γλωσσικών κανόνων και να είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε τις ιδιαιτερότητες της γλώσσας μας και παράλληλα σε θέση να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητές της. Ο ηλεκτρονικός ορθογράφος δεν είναι πανάκεια και ούτε μπορεί να είναι ανά πάσα στιγμή διαθέσιμος.

«Χαλαροί» Γλωσσικοί Κανόνες

«Χαλαροί», διότι δεν είναι κατασταλαγμένοι, η διατύπωσή τους -στα βιβλία γραμματικής- είναι ελλειπτική (δεν καλύπτει όλες τις περιπτώσεις) και η εφαρμογή τους είναι χαώδης (ο καθένας τους εφαρμόζει όπως του αρέσει)

Οι κανόνες για το τελικό -v

Ο επίσημος κανόνας για το τελικό -v

Η νεοελληνική γραμματική υπαγορεύει ότι σε κάποιες περιπτώσεις το τελικό -v, κατάλοιπο της καθαρεύουσας και των αρχαίων ελληνικών, διατηρείται.

Οι κανόνες για τη διατήρηση του τελικού -v αφορούν αποκλειστικά τις εξής λέξεις:

- την αιτιατική του αρσενικού άρθρου **το(v)** και του θηλυκού άρθρου **τη(v)**
- τη θηλυκή προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου **αυτήν** και **την**
- την αιτιατική του αριθμητικού και αρσενικού αόριστου άρθρου **ένα(v)**
- Τα άκλιτα **δε(v)** και **μη(v)**

Στις παραπάνω λέξεις το τελικό -v διατηρείται:

- Όταν η ακόλουθη λέξη άρθρο αρχίζει από **φωνήεν**. Π.χ. την αγάπη, τον άγγελο, τον άνθρωπο, την ελπίδα, την Ελένη κτλ.
- Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **κ, π, τ**. Π.χ. τον κήπο, τον τοίχο, τον πατέρα τον πόνο, την τέχνη, την ποδιά, κτλ.
- Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **ξ, ψ, γκ, μπ, ντ,τζ, τσ**. Π.χ. τον ψαρά, τον ξυλοκόπο, τον μπαμπά, τον τζίτζικα, τον γκιόνη, την ντροπή, την μπέμπα, κτλ.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όπου η επόμενη, λέξη αρχίζει από οποιοδήποτε άλλο γράμμα ή άλλο συνδυασμό γραμμάτων, το τελικό -v χάνεται.

Π.χ. το δήμο, τη βελόνα, τη στάση, το νοικοκύρη, το δάσκαλο, τη δασκάλα, τη μέρα, κτλ.

Λέξεις που δεν αφορά ο κανόνας, επειδή το v δεν είναι προσθαφαιρούμενο

Προσοχή: οι κανόνες αυτοί δεν ισχύουν

- για την τριτοπρόσωπη αντωνυμία "**τον**" -διαφορετική από το άρθρο "τον"- που διατηρεί πάντα το "ν" (π.χ. «θα τον δείρω» αλλά «θα τη δείρω»)
- για την προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου "**αυτόν**", που γράφεται πάντα με τελικό ν.
- και για την άκλιτη λέξη "**σαν**", που επίσης γράφεται πάντα με τελικό ν.

Προτεινόμενες παραβάσεις και επεκτάσεις του κανόνα για το -ν:

Αυτός, πιο πάνω, ήταν ο κανόνας. Προτείνονται οι εξής παρεκκλίσεις και πρόσθετες περιπτώσεις εφαρμογής του, που στην πράξη εφαρμόζονται σχεδόν από όλους:

- Να χρησιμοποιείται **πάντα** το **-ν** στο **δεν**, εκτός από λαϊκές φράσεις.
π.χ. «δεν με ενδιαφέρει», αλλά «δε με νοιάζει»
(ας μην ξεχνάμε ότι αρχικά ο κανόνας αφορούσε και το "σαν", αλλά αυτό δεν ισχύει πλέον, προφανώς επειδή στην πράξη δεν τον εφάρμοζε κανένας)
- Να χρησιμοποιείται το -ν στο άρθρο **τον** πάντα μπροστά από **κύρια ονόματα**, καθώς και μπροστά από **επίθετα** ή **μετοχές**, ανεξάρτητα από το πρώτο γράμμα
π.χ. «διαφωνίες στον ΣΥΝ», «είδα τον Γιώργο», «άντεξε τον βρώμικο πόλεμο»
- Να ισχύουν οι κανόνες της χρήσης του -ν και για τις αντωνυμίες αρσενικού γένους **ποιος, άλλος, εκείνος, όποιος, κάποιος, κανένας τέτοιος, όσος, τόσοσ** κλπ.
- Δεν πρέπει να θεωρείται λάθος η χρήση του -ν (με εφαρμογή του παραπάνω κανόνα αναφορικά με το πρώτο γράμμα της επόμενης λέξης) και στα αρσενικά επίθετα **λίγος, αρκετός, πολύς**.
- Στις λέξεις των δύο παραπάνω περιπτώσεων το -ν διατηρείται πάντα πριν από σημείο στίξης ή όταν η λέξη χρησιμοποιείται σαν ουσιαστικό.
π.χ. «Περιμένω κάποιον να έρθει», «Δεν είδα κανέναν»
- Στο αριθμητικό **εκατό** χρησιμοποιείται το τελικό -ν εφαρμόζοντας τον κανόνα, π.χ. εκατόν ένας, εκατόν τριάντα, εκατό δεκαεφτά.

Οι κανόνες για τη χρήση του κόμματος (,)

Το Κόμμα (,) είναι το πιο συχνό σημείο στίξης. Παραθέτουμε στη συνέχεια τους βασικούς κανόνες για τη χρήση του. Για τους κανόνες αυτούς θα πρέπει να θυμόμαστε ότι έχουν -σχεδόν όλοι- πολυπληθείς εξαιρέσεις και επομένως κανένας δεν ισχύει απόλυτα. Πολλά εξαρτώνται και από το ύφος του κειμένου καθώς και από το προσωπικό στυλ του συντάκτη.

Πότε **ΔΕΝ** χρησιμοποιείται κόμμα:

- Βασικός κανόνας: Το **ρήμα δεν χωρίζεται ποτέ** με κόμμα από το υποκείμενο ούτε το αντικείμενο ή το κατηγορούμενο από το ρήμα.

- Δεν χωρίζονται με κόμμα λέξεις ή προτάσεις που συνδέονται με τους συμπλεκτικούς συνδέσμους **και**, **ούτε**, **μήτε**, με τους διαχωριστικούς **ή** και **είτε**, με το αντιθετικό επίρρημα **παρά** και με τον συγκριτικό σύνδεσμο **παρά**.
Εξαιρέσεις: Ειδικά για το «και» πάντως (αλλά και για τους υπόλοιπους συνδέσμους αυτής της κατηγορίας) υπάρχουν αρκετές εξαιρέσεις. Έτσι χρησιμοποιείται κόμμα πριν από το "και" όταν:
  - ενώνει νοήματα κατά διαφορετικό τρόπο
π.χ. «κάνεις πάντα λάθη, και αυτό για πολλούς λόγους», «πηγαίνετε, και θα 'ρθω αργότερα»
  - μεσολαβεί παρενθετική πρόταση ή παράθεση ή επεξήγηση που προσδιορίζει κάποιο άλλο όρο της ίδιας πρότασης.
- Δεν χωρίζονται με κόμμα οι **ειδικές, βουλευτικές, ενδοιαστικές** και οι **πλάγιες ερωτηματικές** προτάσεις που αποτελούν **αντικείμενο** του ρήματος.
Παραδείγματα: «Ομολόγησε ότι είναι ένοχος», «Είναι βέβαιο ότι θα πετύχει», «Είναι αμφίβολο αν θα έρθει», «Φοβάμαι μήπως βρέξει»
- Γενικά, δεν χωρίζονται με κόμμα οι **δευτερεύουσες αναφορικές** προτάσεις.
π.χ.: «Ό,τι είπες ήταν αληθινό», «Οι ευκαιρίες που χάσαμε ήταν πολλές», «Το βιβλίο που τον καθιέρωσε ήταν η "Ελπίδα"»
  - Η πολύ σημαντική εξαίρεση σ' αυτό τον κανόνα είναι όταν η αναφορική πρόταση είναι παρενθετική, επεξηγηματική ή προσθετική στο νόημα ενός όρου της πρότασης. Τότε, χρησιμοποιείται κόμμα.
- Δεν χρειάζεται κόμμα, κατά κανόνα, στις **μετοχικές** προτάσεις.
π.χ. «Μπαίνοντας στο σπίτι τρόμαξα από την ακαταστασία.»
  - Κατ'εξαιρέσην χρησιμοποιείται κόμμα όταν η μετοχική πρόταση επεξηγεί ή όταν είναι πολύ μεγάλη.
π.χ. «Έτσι πέρασε τον καιρό του, κυνηγώντας χίμαιρες.»

Πότε επιβάλλεται η χρήση κόμματος

- Με το κόμμα χωρίζουμε πρωτίστως **λέξεις ασύνδετες** που ανήκουν στο ίδιο μέρος του λόγου:
π.χ. «Μας πρόσφερε ψωμί, σύκα, πορτοκάλια, κρασί»
- Χρειάζεται πάντα κόμμα στην **κλητική προσφώνηση**:
«Ανοιξε, μάνα μου γλυκιά, την άφθαρτη αγκαλιά σου»
- Χρησιμοποιούμε κόμμα για να χωρίσουμε όμοιες **προτάσεις ασύνδετες**
π.χ. «Βγήκαμε από το σχολείο, πήραμε το δρόμο και σε λίγο φτάσαμε στην πλατεία.»
- Με κόμμα χωρίζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που είναι πριν από τις κύριες (οι κύριες πριν από από τις δευτερεύουσες, είναι μια άλλη ιστορία):
π.χ. «Αν θέλεις, έλα.», «Σαν τον φοβάσαι τον γκρεμό, έλ' απ' το μονοπάτι.»
- Χρησιμοποιούμε κόμμα μετά από **βεβαιωτικό ή αρνητικό μόριο, επίρρημα** ή επιρρηματική έκφραση στην **αρχή περιόδου**:
π.χ. «Όχι, μη λες τίποτα.», «Ναι, θα το έχω υπόψη μου.», «Αντίθετα, ήμουν πολύ χαρούμενος.», «Παρ' όλα αυτά, τίποτε δεν χάθηκε ακόμη»

- Στην αντιθετική σύνδεση των προτάσεων χρησιμοποιούμε συνήθως κόμμα. Δηλαδή πριν από λέξεις όπως **αλλά, ωστόσο, ενώ, παρόλο, μόνο που, μα** κλπ
π.χ. «Ήθελα να σπουδάσω, αλλά δεν είχα λεφτά.»
- Οι **παρενθετικές** και οι επεξηγηματικές προτάσεις (όταν δεν χωρίζονται με παρενθέσεις ή παύλες) κλείνονται πάντα ανάμεσα σε δύο κόμματα. Αυτό ισχύει και όταν η παρενθετική ή επεξηγηματική πρόταση είναι αναφορική, πλάγια ερώτηση, ειδική, ενδοιαστική.
- Οι **αιτιολογικές, οι χρονικές, οι υποθετικές, οι συμπερασματικές, οι εναντιωματικές, οι τελικές** προτάσεις (που δηλώνουν σκοπό) χωρίζονται κατά κανόνα με κόμμα.
Σε μια άλλη διατύπωση αυτού του κανόνα, χρησιμοποιούμε κόμμα για να χωρίσουμε προτάσεις που αρχίζουν με λέξεις όπως: **όταν, αφού, ώστε, αν, ενώ, επειδή, μολοντί, για να, χωρίς να** κλπ.
Εξάιρεση: δεν εφαρμόζεται ο κανόνας όταν η πρόταση είναι πολύ σύντομη (π.χ. «δεν ήρθα επειδή έβρεξε»)

Σχόλια για τη χρήση του κόμματος

Σε πολλά κείμενα παρατηρείται το φαινόμενο της αλόγιστης χρήσης του κόμματος εκεί όπου δεν χρειάζεται, ενώ μάταια το αναζητά κανείς εκεί όπου είναι αναγκαίο. Η κατάχρηση του κόμματος είναι δυστυχώς πολύ συνηθισμένη, με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό του νοήματος.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, δεν είναι δυνατό να υπάρξουν απόλυτοι κανόνες για τη χρήση του κόμματος.

Δύο απλοί εμπειρικοί (και καθόλου υποχρεωτικοί) κανόνες:

- Χρησιμοποιείτε το κόμμα με φειδώ. Καλύτερα να παραλείπεται, όταν βγαίνει νόημα και χωρίς αυτό
- Εκτός από την περίπτωση που η πρόταση έχει πολλές ασύνδετες λέξεις, να διστάζετε πολύ πριν χρησιμοποιήσετε περισσότερο από δύο κόμματα στην ίδια πρόταση.
- Τέλος, ένα έξοχο παράδειγμα για τη χρήση του κόμματος: ο αριστουργηματικός Δελφικός χρησμός «*ήξεις αφήξεις ου εν πολέμω θνήξεις*» όπου η απουσία κόμματος τον καθιστά άκρως διφορούμενο, ενώ η τοποθέτησή του πριν ή μετά το «ου» δεν διαφοροποιεί απλά το νόημα, αλλά το ανατρέπει τελείως.

Η γραφή ξένων λέξεων και φράσεων

Ο κανόνας για τη μεταγραφή ξένων λέξεων

- Οι ξένες λέξεις που χρησιμοποιούνται σε ένα κείμενο πρέπει να γράφονται πάντα στη γλώσσα μας, με ελληνικούς χαρακτήρες (κόνσεπτ και όχι concept, βέρσιον και όχι version)
- Οι ξένες λέξεις που μεταφέρονται στα ελληνικά πρέπει να γράφονται με την απλούστερη ορθογραφία. Σύμφωνα με τη διατύπωση της Γραμματικής της Νεοελληνικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη (1941), «οι ξενικές λέξεις μεταγράφονται φωνητικά καθώς και οι μεταχριστιανικές γενικά λέξεις και καταλήξεις ξένης καταγωγής, που γράφονται με απλά φωνήεντα και με απλά σύμφωνα».
Έτσι γράφουμε: Χόλιγουντ αντί Χόλλυγουντ, στίλ αντί στυλ, πίτα αντί πίττα, καβγάς αντί καυγάς, Σλάβος αντί Σλαύος.
- Άμεση συνέπεια του κανόνα είναι ότι στις μεταγραφές ξενικών λέξεων δεν χρησιμοποιούνται ποτέ κάποια γράμματα και συνδυασμοί γραμμάτων.
Έτσι δεν χρησιμοποιούνται:
  - τα η, υ, ει, υι, οι (αντ' αυτών μόνο το ι, π.χ. πάρτι, σίριαλ),

- το *ω* (αντ'αυτού το *ο*, π.χ. μαγιό, πανό, γιοτ),
- το *αι*(αντ'αυτού το *ε*, π.χ. τρένο, Βολτέρος),
- το *αυ, ευ* (αντ'αυτών τα **αβ, εβ** ή αφ,εφ, π.χ. καβγάς)
- το διπλό σύμφωνο *γγ* (αντ'αυτού το **γκ**, π.χ. ξίγκι) και
- τα διπλά σύμφωνα *τ τ, λλ, νν* κλπ (αντ'αυτών τα αντίστοιχα απλά σύμφωνα **τ, λ, ν** κλπ, π.χ. Κένεντι, πίτα, χολ)

- Οι παραπάνω κανόνες ισχύουν και για τα κύρια ονόματα: Σέξπιρ, Βολτέρος, Τσόρτσιλ,

Προτεινόμενες εκτροπές από τον κανόνα

Ο κανόνας είναι σαφής, είναι όμως περιπτώσεις να επισημάνουμε ότι σπάνια εφαρμόζεται πιστά στην πράξη. Γι' αυτό προτείνεται να ακολουθούνται οι παρακάτω πρακτικές που είναι πολύ πιο κοντά στην πραγματικότητα.

- Δεν βλάπτει να χρησιμοποιούνται κάπου-κάπου λέξεις με την λατινική τους γραφή. (δεν πρέπει να το παρακάνουμε όμως). Η πρακτική αυτή αφορά κυρίως λέξεις που είναι είτε διεθνείς είτε δύσκολο να μεταφραστούν με ακρίβεια στα ελληνικά είτε πολύ γνωστές ήδη στους αναγνώστες στους οποίους απευθύνεται το κείμενο (είτε όλα αυτά μαζί). Έτσι, τις περισσότερες φορές είναι προτιμότερο να γράφουμε λέξεις όπως *design, concept, version, deja vu, deal, facebook* κλπ με λατινικούς χαρακτήρες παρά με ελληνικούς.
- Το ίδιο, δηλαδή η γραφή με λατινικούς χαρακτήρες, μπορεί να ισχύσει κατά περίπτωση και για τα κύρια ονόματα. Πάντως, η πρακτική αυτή μπορεί να ενοχλήσει αν πρόκειται για ονόματα που είναι έστω και ελάχιστα οικεία με την ελληνική τους γραφή. Επίσης, είναι παράλογο να αποδίδονται στα Λατινικά λέξεις και ονόματα που προέρχονται από γλώσσες που δεν χρησιμοποιούν το λατινικό αλφάβητο. Έτσι, τα ρωσικά, κινεζικά, αραβικά κ.ά. ονόματα αποδίδονται, όπως είναι ευνόητο, πάντα με ελληνικούς χαρακτήρες.
- Ο κανόνας της απλογράφησης των ξενικών λέξεων όταν αποδίδονται με ελληνικούς χαρακτήρες να μην ισχύει για τα κύρια ονόματα. Αντίθετα, να ισχύει για αυτά η *αρχή της αντιστρεψιμότητας* στην αρχική τους μορφή μέσω της ορθογραφίας τους. Πράγμα που σημαίνει ότι η απόδοση στα ελληνικά πρέπει να αντιστοιχεί, όσο αυτό είναι δυνατόν, στη λατινική τους ορθογραφία. Υπέρ αυτής της άποψης ήταν τόσο ο Μ. Τριανταφυλλίδης, όσο και ο σύγχρονός μας Μπαμπινιώτης. Έτσι, το σωστό, τελικά, είναι να γράφουμε: Βολταίρος, Σαίξπηρ, Κέννεντυ, Μπωντλαίρ.
- Πολλά ξένα κύρια ονόματα έχουν μια εδραιωμένη ιστορική απόδοση (όχι μόνο ορθογραφία) στα Ελληνικά. Π.χ. *Newton-Νεύτων*. Η αποφυγή χρήσης αυτής της μορφής δείχνει μάλλον άγνοια παρά προσήλωσή σε γλωσσικούς κανόνες. (Παράδειγμα: βρήκαμε άκρως ενοχλητική την απόδοση του *Αγίου Ιερώνυμου* σαν *Σεν-Τζερόμ*, σε πρόσφατη ευπώλητη έκδοση βιβλίου για νεκρούς φιλοσόφους).
- Για τις ξενικές λέξεις που έχουν, τρόπον τινά, ελληνοποιηθεί (με ελληνικές καταλήξεις, πτώσεις κλπ) δεν πρέπει να τίθεται θέμα: πρέπει να γράφονται πάντα με την ιστορική τους ορθογραφία, π.χ. Ζυρίχη, Ρώμη, κομμουνισμός, Ναπολέων. (Αυτό μοιάζει προφανές, αλλά περιέργως συζητείται η απλογράφηση και αυτής της κατηγορίας λέξεων!)
- Οι παλιότερες ξενικές λέξεις που χρησιμοποιούνται επί πολλές δεκαετίες είναι προτιμότερο να γράφονται με την ιστορική ορθογραφία: *μαγιώ, πανώ, πορτραίτο, ντοκουμανταίρ, γιώτ*. Ειδικά για τη μεταγραφή του **y** σε **υ**, να θυμίσουμε ότι το «y» είναι το δηλωμένο ελληνικό γράμμα του λατινικού αλφαβήτου, πράγμα που συνηγορεί στις ορθογραφίες: *χόμπυ, στυλ, πάρτυ, πέναλτυ, ούισκυ*

- Στη μεταγραφή των κυρίων ονομάτων *John* και *George* να χρησιμοποιείται **-ω-**, επειδή αν και δεν υφίσταται θέμα αντιστρεψιμότητας, τα ονόματα αυτά είναι ελληνικής προέλευσης (από Ιωάννης και Γεώργιος αντίστοιχα)
- Τέλος, για όλες τις υπόλοιπες λέξεις, δηλαδή για όλες τις νεότερες λέξεις που δεν είναι κύρια ονόματα και δεν έχουν ιστορική ορθογραφία να τηρείται ο κανόνας της απλογραφικής, φωνητικής απόδοσης στα ελληνικά. Π.χ. "γκέι"

Τούτων λεχθέντων, πρέπει να παραδεχτούμε ότι οι διαχωριστικές γραμμές για την εφαρμογή των παραπάνω προτάσεων είναι κάπως θολές. Η βασική αδυναμία τους είναι η έντονη ασυνέπεια που δημιουργείται με τον διαφορετικό τρόπο γραφής των ξένων λέξεων και με τα όρια ανάμεσα στις «παλαιότερες» και τις «νεότερες» ξένες λέξεις.

Επιπροσθέτως οι απόψεις για "καθιερωμένες" και "αντιαισθητικές" ορθογραφίες είναι σε μεγάλο βαθμό υποκειμενικές. Από την άλλη μεριά, η νέα, απλουστευτική ορθογραφία κάποιων λέξεων έχει γίνει ήδη αποδεκτή (π.χ. «τρένο»)

Παρ' όλα αυτά, έχουμε τη γνώμη ότι η πιστή τήρηση του κανόνα γεννά μάλλον άσχημες και αδόκιμες λέξεις και επιμένουμε στην υιοθέτηση των πρακτικών που αναφέρθηκαν πιο πάνω, έστω και με κάποιες γκριζες ζώνες.

Παρατατικός συνηρημένων ρημάτων σε -ούμαι

Ο κανόνας

Το κομμάτι αυτό αφορά μεσοπαθητικά ρήματα προερχόμενα από αρχαία συνηρημένα σε **-έω** ή σχηματισμένα κατά το πρότυπό τους: *διοικούμαι, θεωρούμαι, στερούμαι, μιμούμαι, προηγούμαι, εξαιρούμαι, τοποθετούμαι, παρατηρούμαι, δικαιολογούμαι, εννοούμαι κ.ά.* Η εκτενέστατη αυτή κλιτική κατηγορία ρημάτων (β2 συζυγία) αναφέρεται ακροθιγώς στη Νεοελληνική Γραμματική με ένα μόνο παράδειγμα, το ρήμα *στερούμαι*, ο παρατατικός του οποίου σχηματίζεται ως εξής:

- στερούμουν (!)
- στερούσουν
- στερούνταν (προσοχή, κατάληξη **-νταν**)
- στερούμασταν
- στερούσασταν
- στερούνταν

(επιεικώς *απαράδεκτα!* Τα πράγματα γίνονται χειρότερα αν επιλεγεί και η προσθήκη ενός **-ε** στο τέλος: "στερούντανε"!)

Η μόνη δικαιολογία γι' αυτήν την ασχήμια είναι ότι ο κανόνας αυτός αποτελεί εύλογη προσαρμογή του γενικού κανόνα για τα ρήματα της ίδιας κλιτικής κατηγορίας. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν και ρήματα όπως *θυμούμαι, κοιμούμαι* τα οποία όμως δεν προέρχονται από αρχαία σε **-εω** και ο παρατατικός τους είναι πολύ πιο ρεαλιστικός (*θυμόταν, κοιμόταν*).

Προτεινόμενες εκτροπές από τον κανόνα

Το πρόβλημα με τον κανόνα αυτό είναι ότι αφενός παράγει μερικές από τις πιο άσχημες και κακόγουστες λέξεις της Ελληνικής και αφετέρου, παρόλο που διδάσκεται επί δεκαετίες, χρησιμοποιείται ελάχιστα στην καθομιλουμένη. Γι' αυτό προτείνουμε την παρακάτω προσέγγιση για τον παρατατικό της περί ής ο λόγος ομάδας ρημάτων:

- Για κάποια από αυτά (*ασχολούμαι, αρνούμαι, χρησιμοποιούμαι*) έχει αναπτυχθεί στον προφορικό λόγο ένας μεταπλασμένος τύπος για τον παρατατικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στον γραπτό λόγο: *ασχολιόταν, αρνιόταν, χρησιμοποιόταν*.
- Για τα υπόλοιπα, να προτιμάται κατά περίπτωση ο **αρχαίος τύπος** (με την αύξηση συνήθως να παραλείπεται). Ιδίως στα πρόσωπα του ενικού: *στερείτο, εξαντλούμην, (ε)θεωρείτο, απετελείτο, διεκδικείτο, κατοικείτο*. Παραδείγματα: *Ο Αριστοτέλης θεωρείτο ο μέγιστος των φιλοσόφων, Η ομάδα προηγείτο με 3-0, Το κείμενο απετελείτο από τρεις διατάξεις, Θεωρούμην βαθύς γνώστης της μουσικής, Προσποιείτο ότι δεν ήξερε, .*

- Για όσους θέλουν να υιοθετήσουν αυτή τη λύση ο πλήρης παρατατικός του "στερούμαι" στην καθαρεύουσα έχει ως εξής:
  - (ε)στερούμην
  - (ε)στερείσο
  - (ε)στερείτο
  - (ε)στερούμεθα
  - (ε)στερείσθε
  - (ε)στερούντο

Ξεχασμένοι παρατατικοί ρημάτων

Περί τίνος πρόκειται;

Εδώ γίνεται μια απόπειρα να επισημανθούν περιπτώσεις διαφόρων μεσοπαθητικών ρημάτων, με ιδιαιτερότητες στο σχηματισμό του **παρατατικού** (και ενδεχομένως και άλλων χρόνων), για τις οποίες ιδιαιτερότητες δεν υπάρχει κανόνας!

Για κάποια από αυτά τα ρήματα γίνεται μια μικρή μνεία στην Νεοελληνική Γραμματική, παραλείπεται όμως τελείως η αναφορά στο σχηματισμό του παρατατικού, που είναι και το πιο ευάλωτο και επικίνδυνο σημείο της γλωσσικής χρήσης τους.

Σ' αυτήν την ομάδα ανήκει και η κατηγορία που συζητήθηκε ξεχωριστά στο προηγούμενο εδάφιο (ρήματα σε -ούμαι).

Άλλες περιπτώσεις μεσοπαθητικών ρημάτων με αδιευκρίνιστη κλίση στον παρατατικό είναι:

- Ρήματα προερχόμενα από αρχαία σε **-μι / -μαι**: *επιτίθεμαι, προτίθεμαι, διατίθεμαι, κατατίθεμαι, προϊσταμαι, συνίσταμαι, παρίσταμαι, υφίσταμαι, επαφίεμαι*
- Ρήματα προερχόμενα από αρχαία συνηρημένα σε **-άω**: *εγγυώμαι, εξαρτώμαι, προτιμώμαι, καταχρώμαι, ηττώμαι, αναρριχώμαι*
- Ρήματα προερχόμενα από αρχαία σε **-όω**: *δικαιούμαι, υποχρεούμαι, ισούμαι, καρπούμαι, πληρούμαι*
- Ρήματα, σύνθετα του **κείμαι**, μερικά αποκλειστικώς τριτοπρόσωπα: *έγκειται, πρόκειται, σύγκειται, πρόσκειται, εναπόκειται, υπόκειται*

Επαναλαμβάνουμε πως οι νεοελληνικές γραμματικές αποφεύγουν να κάνουν οποιαδήποτε νύξη για τον παρατατικό αυτών των ρημάτων (και, στις περισσότερες περιπτώσεις, για οποιαδήποτε άλλο ρηματικό τύπο τους). Ο σχηματισμός του παρατατικού αυτών των κατηγοριών φαίνεται τόσο "ξεκάρφωτος" ώστε η περιγραφή του είναι αδύνατο να ενταχθεί σε κάποια έτοιμη μορφολογική κατηγορία. Αλλά πρέπει να είμαστε επιεικείς: Η Νεοελληνική Γραμματική δεν μπορεί να αποφύγει σκοπέλους όπως αυτός και αδυνατώντας να δώσει μια συνεπή και συγκροτημένη λύση καταφεύγει σε μια αμήχανη παράλειψη. Αν θα θέλαμε να γίνουμε πιο μελοδραματικοί, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για αποσιώπηση...

Τι πρέπει να κάνουμε;

Η μη αναφορά του παρατατικού στην Νεοελληνική Γραμματική αποτελεί υπαινισμό για την αποφυγή χρήσης του. Αυτό όμως δεν είναι λύση. Τα προαναφερθέντα ρήματα δεν είναι εξωτικά και σπάνια, αλλά μέρος του καθημερινού λόγου.

Σχετικά, έχουμε να κάνουμε τις ακόλουθες προτάσεις και επισημάνσεις:

- Δεν υπάρχει κανόνας στην Νέα Ελληνική που να ρυθμίζει τον παρατατικό ρημάτων προερχόμενων από αρχαία σε -ω, άω, -ημι, -κείται (επομένως, μην "κολλάτε"!)
- Όποτε είναι εύκολο, καλό είναι να αποφεύγεται η χρήση του παρατατικού τους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να αποφεύγεται παντελώς. Εναλλακτικά, μπορεί να χρησιμοποιείται αντ' αυτού ένα άλλο ρήμα ή μια περιφραστική διατύπωση.(π.χ. αντί να γράψουμε *παρίσαντο*, μπορούμε να γράψουμε *παραβρέθηκαν* ή *ήταν παρόντες* ή *...με την παρουσία των...* ή κάτι τέτοιο. Όλα αυτά είναι εξίσου σαφή και περισσότερο συμβατά με τον νεοελληνικό λόγο
- Όσα ρήματα διαθέτουν εναλλακτικό μεταπλασμένο τύπο (σε **-ιέμαι**), να προτιμάται στον σχηματισμό τού παρατατικού. Παραδείγματα: *καυχιόμουν, -όσουν, -όταν* (καυχώμαι / καυχιέμαι), *συναντιόμαστε* (συναντώμαι / συναντιέμαι), *βρυχιόταν* (βρυχώμαι / βρυχιέμαι). Μερικές φορές ο μεταπλασμένος τύπος απαντά μόνο στον παρατατικό: π.χ. *εξαριόσουν, εξαριόταν* (αλλά *εξαργάται, όχι εξαργιέται*).
- Όταν, παρ' όλα αυτά, κρίνεται σκόπιμη η χρήση του παρατατικού, να χρησιμοποιείται ο αντίστοιχος τύπος της **αρχαίας** ελληνικής γλώσσας.
Δεν μπορούμε να παραθέσουμε εδώ μια πλήρη αναφορά όλων των τύπων. Θα πρέπει να ανατρέξει κανείς στη γραμματική της αρχαίας ελληνικής και να φρεσκάρει τις γνώσεις του επάνω στις κλίσεις ρημάτων όπως το *τίθημι* (μέση φωνή: *τίθεμαι*), *ίστημι* (*ίσταμαι*), ρήματα σε *-ώμαι, σε -ούμαι* κλπ.
- Όταν καταφεύγουμε σε τύπο της Αρχαίας για αυτούς τους παρατατικούς, καλό είναι να περιοριζόμαστε στο **γ' ενικό** και στο **γ' πληθυντικό** πρόσωπο. Τα υπόλοιπα πρόσωπα συνιστούν μάλλον εξεζητημένη επιλογή.
- Με βάση τις παραπάνω προτάσεις, παραθέτουμε μερικούς παρατατικούς που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα Νέα Ελληνικά:
επρόκειτο, διετίθετο, παρίσαντο, αποτελείτο, ασχολείτο, υφίστατο, δικαιούτο, επαφίετο, προτιμούντο, εναπόκειτο, εγγυάτο, κατετίθεντο, εκαρπούτο, διερωτώντο
Φράσεις:
  - Όλοι διερωτώντο τι είχε συμβεί
  - Δεν διετίθετο να υποχωρήσει
  - Η εξαγγελία δεν επρόκειτο να υλοποιηθεί
  - Οι αρχές παρίσαντο στην εκδήλωση
  - Δεν δικαιούτο να ομιλήσει
  - Αν συνέχιζε, θα ηττάτο κατά κράτος
  - Δεν επίθετο θέμα παραπομπής του
  - Εναπόκειτο πλέον στις δικές του προσπάθειες

Εννοείται πως αυτοί η ρηματικοί τύποι δεν μπορούν να συνυπάρξουν αρμονικά με λαϊκές εκφράσεις ούτε είναι σκόπιμο να γίνεται εκτεταμένη χρήση τους σε ένα κείμενο.

Γενικό σχόλιο

Πιθανότατα ξενίζει όλη αυτή η συζήτηση για "χαλαρούς" κανόνες και η άνεση με την οποία εκφράζονται προτιμήσεις και προτείνονται παρεκκλίσεις.

Θα πρέπει να έχουμε υπόψη όμως ότι:

1. Η γλώσσα απέχει πολύ από το να είναι ένα κατάφρακτο πλέγμα ανελαστικών, απόλυτων και οριστικών κανόνων

Υπάρχει ένας κορμός γραμματικών, ορθογραφικών και συντακτικών κανόνων που καλύπτει τον κύριο όγκο της ελληνικής γλώσσας. Αυτός είναι παγιωμένος και αδιαμφισβήτητος. Από εκεί και πέρα όμως υπάρχει μια "ζώνη του λυκόφωτος" στη οποία ελλοχεύουν άπειρες λέξεις και φράσεις που δεν μπορούν να ενταχθούν σε κανόνες και συχνά προκαλούν αμφιβολίες, διαφωνίες και αμηχανία.

Αυτό είναι αναμενόμενο. Η ελληνική γλώσσα δεν είναι σαν τις άλλες. Εξελίσσει αδιαλείπτως επί 4000 χρόνια (και μάλιστα έχοντας *γραπτό* λόγο, όχι απλά προφορική παράδοση). Αυτό δεν είναι ένα επηρμένο εθνοκεντρικό σχόλιο, είναι ένα ψυχρό επιστημονικό δεδομένο. Χαρακτηριστικό είναι ότι είχαμε την πολυτέλεια να απορρίψουμε τις δασείες και τις περισπωμένες με το σκεπτικό ότι ήταν μια "νεωτεριστική" προσθήκη που είχε ζωή μόνο 10 αιώνων! (Οι περισσότερες γλώσσες πριν 10 αιώνες δεν είχαν καν αλφάβητο. Ίσως, ούτε καν φθόγγους...)

Γι' αυτό η γλώσσα μας είναι δύσκολο να μπει σε καλούπια, παρόλο που κατά καιρούς γίνονται τεχνητές προσπάθειες για να τιθασευτεί όλο αυτό το τεράστιο πεδίο, όπως είχε γίνει με το λανσάρισμα της καθαρεύουσας ή όπως έγινε πιο πρόσφατα με την καθιέρωση της δημοτικής.

2. Δεν υπάρχει και δεν υπήρξε ποτέ καμιά ανώτατη γλωσσική αρχή και κανένας απόλυτος κυρίαρχος της γλώσσας

Κατά καιρούς εμφανίζονται διάφοροι πολύξεροι και αυτόκλητοι γλωσσαμύνητες που θέλουν να έχουν τον τελευταίο λόγο για τις λέξεις και την ορθογραφία που πρέπει να χρησιμοποιούμε.

Μην μασάτε! Κανένας σοβαρός άνθρωπος δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι κατέχει την απόλυτη γνώση για την ελληνική γλώσσα. Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να παίζει το ρόλο τιμητή και να στηλιτεύει όσους -κατά τη γνώμη του- δεν κάνουν σωστή χρήση της γλώσσας. Και, κυρίως, κανένας δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλλει τους δικούς του κανόνες.

Καλό είναι να συνειδητοποιήσουμε είναι ότι δεν υπάρχει μια "ανεξάρτητη αρχή" για τη ελληνική γλώσσα. Δεν υπάρχει ένα σώμα ειδικών που να μελετήσει συστηματικά και να θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο γλωσσικό σύστημα. Έτσι οι διάφορες αλλαγές προκύπτουν με τις προσπάθειες κάποιων έγκυρων φιλολόγων που μερικές φορές -αλλά όχι πάντα- βρίσκουν πρόσφορο έδαφος (όπως υπήρξε η έκδοση της γραμματικής του Μ.Τριανταφυλλίδη).

Και πρέπει επίσης να είμαστε επιφυλακτικοί απέναντι στις διάφορες τάσεις και προτάσεις που κάνουν την εμφάνισή τους κατά καιρούς και που δεν χρειάζεται να σπεύδουμε να ακολουθήσουμε. Μια τέτοια τάση, που τελικά επικράτησε, υπήρξε αυτή για το μονοτονικό σύστημα. Μια άλλη, που ευτυχώς δεν επικράτησε, ήταν αυτή για πλήρη απλογράφηση της Ελληνικής (με κατάργηση, λόγου χάριν, του ήτα και του ύψιλον και χρήση μόνο του ιώτα). Η τάση που τελευταία είναι της μόδας είναι να απορρίπτονται ορθογραφίες που δεν δικαιολογούνται ετυμολογικά. Αυτός είναι και ο λόγος που ενώ η ορθογραφία "αυτή" ήταν σε χρήση επί 100 χρόνια, κάποιοι είχαν τη φαινή ιδέα ότι θα έπρεπε να χρησιμοποιούμε το ετυμολογικά ορθότερο "αφτί". Αλλά μ' αυτήν τη λογική, θα έπρεπε όλες οι λέξεις να επιστρέψουν στη γραφή της εποχής του Ομήρου...

Ασφαλώς και πρέπει να υπάρχουν κανόνες και σίγουρα θα πρέπει να τους ξέρουμε. Και ασφαλώς σε μια γλώσσα, όσο παλιά κι αν είναι, η ορθογραφία δεν μπορεί να μείνει στατική. Ας αντισταθούμε όμως στις υπερβολές και στην επιβολή τρόπων γραφής που δεν αρέσουν. Ας αντισταθούμε σε ψυχαναγκαστικές υπερπλουστεύσεις και σε όλες τις αλαζονικές, αλλοπρόσαλλες και -στην ουσία- αυθαίρετες ετυμολογίες για τη χρήση της γλώσσας.

Δεν λέμε ότι αφού κανένας δεν έχει δικαίωμα να επιβάλλει κανόνες, πρέπει ο καθένας να μιλάει και να γράφει όπως του αρέσει ή ότι εμείς -εδώ στο Γνωμικολογικόν- θα γεμίσουμε το κενό. Απλά λέμε ότι μερικές φορές δεν πειράζει να είμαστε λίγο "χαλαροί".

3. Ας αφήσουμε τις νέες λέξεις να ανθίσουν.

Και τέλος, ας μη μας τρομάζουν οι νέες λέξεις. Η γλώσσα είναι κάτι ζωντανό. Αλλάζει συνέχεια. Λέξεις γεννιούνται και πεθαίνουν. Κανόνες επιβάλλονται ή μένουν στα αζήτητα. Ισχύει και εδώ ένα είδος φυσικής επιλογής. Survival of the fittest. Οι δυνατότερες επιβιώνουν όταν προσαρμόζονται εύκολα σε ένα αέναα μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Μπορεί, λόγου χάριν, η λέξη "καλυτερότερος" να είναι λάθος αλλά αυτό δε σημαίνει ότι δεν υπάρχει.

Και επίσης ας μη διστάζουμε να δημιουργούμε νέες λέξεις στα γραπτά μας όποτε θέλουμε. Τα αρχαία ελληνικά θα ήταν μια διαφορετική γλώσσα αν δεν υπήρχε ο γλωσσοπλάστης Όμηρος, όπως και τα αγγλικά θα ήταν διαφορετικά αν ο Σαίξπηρ (ή

μήπως "Σέξπιρ";) δεν είχε επινοήσει το 10% από τις 17.677 συνολικά λέξεις που έχει χρησιμοποιήσει στα έργα του.

«Παραμελημένοι» Κανόνες Γραμματικής

Κανόνες που, αν και έχουν ευρεία εφαρμογή, συχνά τους ξεχνάμε ή μπορεί ακόμα και να αγνοούμε την ύπαρξή τους...

Γενικές που πρέπει να προσέξουμε

Τα **προπαροξύτονα, αρσενικά και θηλυκά ουσιαστικά σε -ΟΣ** κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική του ενικού και στη γενική και αιτιατική του πληθυντικού:

*ο πόλεμος - του πολέμου - των πολέμων - τους πολέμους,
η διάμετρος - της διαμέτρου - των διαμέτρων - τις διαμέτρους*

Παραδείγματα λέξεων που ακολουθούν αυτόν τον κανόνα:

αρσενικά: *άνθρωπος, θόρυβος, κίνδυνος*, θηλυκά: *κάθοδος, είσοδος, έξοδος, πρόοδος, λεωφόρος* (αλλά και *άμμος*).

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται και τα θηλυκά ουσιαστικά που δείχνουν επάγγελμα: *δικηγόρος, πρόεδρος* (κλητική: *κυρία πρόεδρε* και όχι *κυρία πρόεδρος*)

Διατηρούν τον τόνο στην προπαραλήγουσα, σ' όλες τις πτώσεις ενικού και πληθυντικού, οι πολυσύλλαβες και οι λαϊκές λέξεις: *του αντίκτυπου, του ανήφορου, του εξάψαλμου, του καλόγερου, του γκόμενου, του παίδαρου.*

Ο τόνος των **προπαροξύτων επιθέτων σε -ος** κατεβαίνει στην παραλήγουσα στη γενική ενικού και γενική και αιτιατική πληθυντικού, όταν αυτά χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά:

"συμπεριφορά βαρβάρων ανθρώπων", αλλά "οι επιδομές των βαρβάρων" | "η μητέρα του άρρωστου παιδιού", αλλά "η κατάσταση του αρρώστου" | "η εμφάνιση του άγνωστου άντρα", αλλά "η εμφάνιση του αγνώστου".

Τα **προπαροξύτονα ουδέτερα ουσιαστικά σε -Ο** κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική ενικού και πληθυντικού (*πανεπιστημίου, ατόμου, ατόμων, κατόπτρου, επίπλου, θεάτρου, αυτοκινήτου, μετώπου, μετώπων*) εκτός από τις λαϊκές λέξεις όπως *σίδερο-σίδερου* (αλλά: *σιδήρου*), *σύννεφο-σύννεφου*, *χαμόγελο-χαμόγελου*, *μάγουλο-μάγουλου*, *κάρβουνο-κάρβουνου*, *ψίχουλο-ψίχουλου*.

Αρσενικά παροξύτονα ουσιαστικά σε -ας :, όπως *ταμίας*

Ο ταμίας-του ταμιά-των ταμιών, ο μήνας-του μήνα-των μηνών, ο τραυματίας-του τραυματία-των τραυματιών, ο βλάκας-του βλάκα-των βλακών.

(φαίνεται εύκολο αλλά, για κάποιο ανεξήγητο λόγο, είναι πολύ συχνές οι λανθασμένες γενικές πληθυντικού: *των ταμιών, των βλακών κλπ.* Το τελευταίο είναι λάθος και στο spelling του Word!)

Πτώσεις **επιθέτων σε -ής -ές/ -ης -ες:**

ο/η διεθνής, του/της διεθνούς, τον/τη διεθνή, το διεθνές, τα διεθνή

ο/η συνήθης, του/της συνήθους, τον/την συνήθη, το σύνηθες, τα συνήθη, των συνήθων.

Προσοχή (μόνο για αρσ.): *Του ευγενούς αγώνα*, αλλά: *του ευγενή* (=αριστοκράτη) (επίθ. το α', ουσ. το β'). *Επιστήμη συγγενούς κλάδου* (επίθ.). *Είναι φίλος ενός στενού μου συγγενή* (ουσ.).

Επίθετα παροξύτονα σε -ώδης, -ώδης, -ώδες, όπως *βραχώδης* κλίνονται με παρόμοιο τρόπο με την προηγούμενη περίπτωση, με μία εξαίρεση: στη γενική πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στη λήγουσα:

του βραχώδους-των βραχωδών, του δηλητηριώδους-των δηλητηριωδών, του ουσιώδους-των ουσιωδών, του θεμελιώδους-των θεμελιωδών

Γενικές **αρσενικών και ουδέτερων επιθέτων σε -ών, όν**, όπως *παρών:*

παρόντος, επιλαχόντος, απόντος, επιτυχόντος, τυχόντος (και όχι του επιλαχόντα, του απόντα)

Τα **θηλυκά σε -η** (σκέψη, κυβέρνηση κτλ.) σχηματίζουν τη γενική σε **-ης** και σε **-έως**, π.χ.: *σκέψης* και *σκέψεως, κυβέρνησης* και *κυβερνήσεως*.

Όσα, όμως, έχουν λαϊκή προέλευση, μόνο σε -ης: *θύμηση - θύμησης, γέμιση - γέμισης*

Η γενική σε **-εως** είναι γενικά προτιμότερη ενώ προτιμάται πάντα μετά από λόγιες προθέσεις ή λόγιες και μη τυποποιημένες φράσεις: *προ της αποφάσεως, υπέρ της λύσεως, περί της σχέσεως, σχέδιο πόλεως, πρώτης τάξεως, οδηγίες χρήσεως, ημερομηνία λήξεως, ομάδα κρούσεως, κρίση συνειδήσεως, χαίρω εκτιμήσεως, πάσης φύσεως, πορεία πλεύσεως, έτος ιδρύσεως κλπ.*

Θηλυκά επαγγελματικά και άλλα ονόματα σε **-εας** (-εύς) (*εισαγγελέας, γραμματέας, συγγραφέας κ.ά.*) σχηματίζουν τη γενική ενικού με τον λόγιο τύπο:

τής εισαγγελέως, τής γραμματέως, τής συγγραφέως αντί των γενικών: *τής εισαγγελέας, τής γραμματέας, της συγγραφέας.*

Ο κύριος Παντελέων, του κ. Παντελέοντος, η κυρία Παντελέοντος, της κ. -Παντελέοντος κλπ. (και όχι του κ. Παντελέων, η κ. Παντελέων).

Το **πλαγκτόν** είναι ελληνική λέξη. Η γενική είναι **του πλαγκτού** (και όχι του πλαγκτόν). Δεν έχει όμως πληθυντικό.

"Ανένταχτες" και "ανυπόταχτες" γενικές συνηθισμένων λέξεων που δεν υπάρχουν στις νεοελληνικές γραμματικές:

- ο πρύτανης-του πρυτάνεως ή του πρύτανη-των πρυτάνεων
- ο πρέσβης-του πρέσβεως ή του πρέσβη-των πρέσβειων
- η Άλκηστις-της Άλκηστης
- η Σαπφώ-της Σαπφούς
- η Κλειώ-της Κλειούς
- το πυρ-του πυρός
- η ηχώ-της ηχούς
- το οξύ (ουσ.)-του οξέως
- το ήπαρ-του ήπατος

Κάποιοι κανόνες για τα ρήματα

Χρόνοι συνθέτων του **άγω**: ενστ. *εξάγω*, πρτ. *εξήγα*, μέλλ. εξακολουθ.: *θα εξάγω* μέλλ. στιγμιαίος: *θα εξαγάγω*, αόρ. *εξήγαγα*, πρκ.-υπρσ.: *έχω-είχα εξαγάγει*
π.χ. *κάθε χρόνο η χώρα θα εξαγει μήλα, θα απαγάγει την κόρη του, .*

Γενικά: οι εξακολουθητικοί ρηματικοί τύποι είναι με *-ηγαγ- ή -αγαγ-* και οι στιγμιαίοι με *-αγ- ή -ηγ-*

Χρόνοι των ρημάτων σε **-άλλω**: ενστ. *επιβάλλω*, πρτ. *επέβαλλα*, αόρ. *επέβαλα*, πρκ.-υπρσ. *έχω-είχα επιβάλει* μέλλ. εξακολ.*θα επιβάλλω*, μέλλ.στιγμ. *θα επιβάλω*
Π.χ. "θα καταβάλλω κάθε μήνα το ενοίκιο", "θα σου καταβάλω το αντίτιμο"(άπας).

Γενικά: οι εξακολουθητικοί ρηματικοί τύποι γράφονται με δύο λάμδα και οι στιγμιαίοι με ένα

Σε πολλά ρήματα η **χρονική αύξηση διατηρείται**: *ήλεγξα, διηύθυνα, διενήργησα, απέκτησα κλπ.* (και όχι: *έλεγξα, διεύθυνα κλπ*)

Τα σύνθετα με προθέσεις ρήματα στον πρτ. και στον αόρ. άλλοτε έχουν **εσωτερική συλλαβική αύξηση** και άλλοτε όχι: *εξέφρασα* (και όχι: *έκφρασα*), *εξέφρασαν* ή *εκφράσανε* (και όχι: *έκφρασαν*), *συνέθεσαν* ή *συνθέσανε* (και όχι: *σύνθεσαν*), *εισέπραξα* (και όχι: *εισπραξα*), *εισέπραξαν* ή *εισπράξανε* (και όχι: *εισπραξαν*) κλπ., αλλά μόνο: *διαχώρισα, μεταβίβαζα, εκφώνησα, εκλιπάρησα κλπ.*

Για το ρήμα **κάθομαι** έχουν επικρατήσει οι τύποι:
Προστακτική: *κάθισε, καθίστε*, Αόριστος: *κάθισα*

(αντίλογος: "κάθισε" είναι και ο αντίστοιχος τύπος του ρήματος "καθίζω". Εδώ υπάρχει διχογνωμία, παρόλο που η Νεοελληνική Γραμματική αναφέρει σαφώς το "κάθισε". Ο τύπος "κάθησε" δεν είναι ξεκάθαρο γιατί είναι λάθος)

Συμμετέχω, πρτ. συμμετείχα, μέλλ. εξακολ. *θα συμμετέχω* όλο το χρόνο στις εκδηλώσεις, μέλλ. στιγμ. *θα συμμετάσχω* στην εκδήλωση, αόρ. *συμμετέσχον*, πρκ.-υπρσ. *έχω-είχα συμμετάσχει*.

Ρήμα **είμαι**: Ενεστώτας: *είμαστε, είστε* και αόριστος: *ήμαστε, ήσαστε*
(Προσοχή, πολύ εύκολα γίνεται το λάθος και γράφεται π.χ. "χτες είμαστε σπίτι" αντί του ορθού "χτες ήμαστε σπίτι")

Οι ενεργητικές **μετοχές σε -ντας** γράφονται με ω όταν αυτό τονίζεται και με ο όταν δεν τονίζεται: *κάνοντας, μιλώντας*.

Οι παθητικές **μετοχές σε -μενος** γράφονται με **δύο μμ** στα ρήματα με χαρακτήρα **π, β, φ, φτ, πτ**. Σε μια άλλη διατύπωση, όλα τα ρήματα με αόριστο σε **-ψα**, εκτός από αυτά με κατάληξη σε **-εω** ή **-αυω**, γράφονται με δύο μμ. Παραδείγματα: γραμμένος (έγραψα), κομμένος (έκοψα), βαμμένος (έβαψα), κλεμμένος (έκλεψα), αλλά λατρεμένος, παιδεμένος, πλυμένος, βρεμένος, δεμένος κλπ.

Διατήρηση τύπου καθαρεύουσας στο δεύτερο συνθετικό στις περιπτώσεις:
δείχνω, αλλά: αναδεικνύω, επιδεικνύω, αποδεικνύω
ρίχνω, αλλά: απορρίπτω, καταρρίπτω, επιρρίπτω
λύνω, αλλά: επιλύω, διαλύω
στέλνω, αλλά: αποστέλλω, διαστέλλω
δίνω, αλλά: παραδίδω, αναδίδω, αποδίδω (και παρεμπιπτόντως, **δώσ' μου**, όχι *δος μου*)

Οι **αναδιπλασιασμοί των παθητικών μετοχών** σε λίγες περιπτώσεις διατηρούνται αλλά, τις περισσότερες φορές, όχι:

- *συγκαλυμμένος, αποκομμένος, διαλυμένος, συμφωνημένος, μνημένος* κλπ. (και όχι πια: συγκεκαλυμμένος, αποκεκομμένος, διαλελυμένος, συμπεφωνημένος, μεμνημένος)
- αλλά: *παρατεταμένος, πεπειραμένος, διακεκριμένος, επιτετραμμένος (=αναπληρωτής πρεσβευτή), καταβεβλημένος, βεβιασμένος, αποδεδειγμένος, δεδηλωμένος, τα πεπραγμένα, η πεπατημένη, αναμεμιγμένος, μεμονωμένος* κλπ.

Προσοχή: «*Θεωρώ δεδομένη την εκλογή του*»(αλλά: «*είμαι δοσμένος στον αγώνα*»). «*τετριμμένα επιχειρήματα*» (αλλά: «*τριμμένα ρούχα*»).«*κεκλεισμένων των θυρών*» (αλλά: «*κλεισμένες πόρτες*»).

Διατήρηση **παθητικού αορίστου** της καθαρεύουσας σε αρκετές περιπτώσεις:
Εξελέγην, εξεπλάγην, προήχθης, συνέβη, επλήγη, συνελήφθησαν, διεξήχθησαν κλπ., κατά τους παθ. αορ. β' της αρχαίας (και όχι: εκλέχτηκα, εκπλάγηκα, προάχθηκες, συνέβηκε, πλήχτηκε, συλλήφθηκα, διεξάχθηκα κλπ).

Τα σύνθετα του ρήματος **νοώ** και τα παράγωγά τους γράφονται με ένα ν, εκτός από το εννοώ, έννοια. Έτσι: *υπόνοια, επινοώ, κατανοώ*.

Οι "**συγκεκομμένοι**" ρηματικοί τύποι του **β' πληθυντικού** (όπως *ανοίξτε, γυρίστε, αφήστε, τηλεφωνήστε*) είναι **μόνο της προστακτικής**. Δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται στο β' πληθ. του στιγμιαίου μέλλοντα και της υποτακτικής του αορίστου. Στις περιπτώσεις αυτές η κατάληξη είναι **-ετε** και όχι **-τε** (που είναι κατάληξη μόνο της προστακτικής).

Έτσι είναι σωστές οι εκφράσεις: *ανοίξτε τα μάτια, όταν ανοίξετε τα μάτια, θα γυρίσετε νικητές, γυρίστε νικητές, αφήστε την να φύγει, θα την αφήσετε να φύγει, τηλεφωνήστε μου*. Είναι λάθος οι εκφράσεις: *όταν ανοίξετε τα μάτια, θα γυρίστε νικητές, θα την αφήσετε να φύγει, είπατε ότι θα μου τηλεφωνήστε*.

Γενικά τα **ρήματα στη δημοτική συντάσσονται –σχεδόν πάντα – με αιτιατική**. Τα ρήματα των προτάσεων που ακολουθούν συντάσσονται με αιτιατική και όχι με γενική:

- Δεν επιδέχεται αναβολή.
- Δεν χρειάζεται περαιτέρω συστάσεις.
- Απολαμβάνει την υψηλή προστασία
- Διέφυγε την προσοχή μου.

- Στερούμαι τα απαραίτητα (αλλά στερώ τους άλλους από τα απαραίτητα)
- Απεκδύομαι τις ευθύνες μου.

Ένα ορθογραφικό ναρκοπέδιο: Η Προστακτική

Η προστακτική στα Νέα Ελληνικά έχει μόνο δύο πρόσωπα: δεύτερο ενικό και δεύτερο πληθυντικό. Έχει δύο φωνές (ενεργητική - παθητική) και διακρίνεται σε **συνοπτική** (στιγμαία) προστακτική (π.χ. γράψε) και **εξακολουθητική** (π.χ. γράφε).

Ο εξακολουθητικός τύπος περιγράφεται σε κάποιες γραμματικές και σαν προστακτική **ενεστώτα**, ενώ ο συνοπτικός τύπος σαν προστακτική **αορίστου**, χωρίς όμως οι χρόνοι αυτοί να έχουν εδώ τη χρονική σημασία που έχουν σε άλλους ρηματικούς τύπους.

Κανόνες για την ορθογραφία της προστακτικής

- Η **συνοπτική προστακτική ενεργητικής** φωνής χρησιμοποιεί το θέμα του αορίστου της ενεργητικής φωνής, (αυτό, πιο απλά, σημαίνει ότι οι παραλήγουσες σε ενεργητικό αόριστο και στη συνοπτική ενεργητική προστακτική είναι ίδιες), προσθέτοντας τις καταλήξεις **-ε** (εν.) και **-τε** (πληθ.): *κρύψε (έκρυψα), φόρεσε (φόρεσα), άνοιξε (άνοιξα), αγάπησε (αόρ. αγάπησα), καθάρισε (καθάρισα), ανιγράψτε (αντέγραψα), τηλεφωνήστε (τηλεφώνησα), αγαπήστε (αγάπησα)*
  - Εξαιρέσεις σ' αυτόν τον κανόνα αποτελούν διάφορα ρήματα χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες: βρες-βρείτε, μπες-μπείτε, κάθισε-καθίστε, πες-πείτε, έλα-ελάτε, φάε-φάτε κ.ά.
  - **SOS!** Επισήμανση: το θέμα του αορίστου διατηρείται στην προστακτική αλλά όχι -προς Θεού- και η *χρονική αύξηση*. Έτσι οι σωστές προστακτικές είναι: *παράγγειλε, αντίγραψε, επανέλαβε* (και όχι: εσύ παρήγγειλε, εσύ αντέγραψε, εσύ επανέλαβε)
  - **SOS!** Θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερος μια υποπερίπτωση στον κανόνα που συχνά εφαρμόζεται λανθασμένα: στα ρήματα σε **-ίζω** η παραλήγουσα της ενεργητικής προστακτικής γράφεται με **-ι-**(*χάρισε-χάρισε, καθάρισε-καθάρισε, προσδιόρισε-προσδιόρισε*), ενώ στα ρήματα με κατάληξη **-ώ** (β' συζυγία) γράφεται με **-η-** (*αγάπησε-αγαπήστε, χρησιμοποίησε-χρησιμοποίηστε, τηλεφώνησε-τηλεφωνήστε, τραγούδησε-τραγουδήστε, επικοινωνήσε-επικοινωνήστε*)
- Η **συνοπτική προστακτική της παθητικής** φωνής σχηματίζεται με το θέμα του αορίστου της ενεργητικής φωνής στον ενικό και το θέμα αορίστου της παθητικής φωνής στον πληθυντικό, προσθέτοντας αντίστοιχα τις καταλήξεις **-ου** και **-είτε**: ντύσου-ντυθείτε (ενεργ. αόρ. έντυσα-παθ. αόρ.ντύθηκα), παντρέψου-παντρευτείτε (πάντρεψα-παντρεύτηκα), τραβήξου-τραβηχτείτε (τράβηξα-τραβήχτηκα), κρατήσου-κρατηθείτε (κράτησα-κρατήθηκα)
Σημείωση: ο τόνος μπαίνει πάντα στην παραλήγουσα.
- Η **εξακολουθητική προστακτική της ενεργητικής** φωνής, γενικά, σχηματίζεται με το θέμα του ενεστώτα προσθέτοντας τις καταλήξεις **-ε** , **-τε** στα ρήματα πρώτης συζυγίας (αυτά που δεν τονίζεται η κατάληξη -ω), π.χ. *λύνε, πίνε, χάριζε, κρύβε, σκύβετε*) ή τις καταλήξεις **-α**, **-άτε** στα ρήματα β' συζυγίας-α' τάξης (τα εις -ώ, π.χ. *αγάπα-αγαπάτε, κράτα-κρατάτε, κοίτα-κοιτάτε, τραγούδα-τραγουδάτε*). Τα ρήματα β' συζυγίας-β' τάξης έχουν μόνο πληθυντικό σε **-είτε** (π.χ. χρησιμοποιείτε, τηλεφωνείτε, οδηγείτε)
- Η **εξακολουθητική προστακτική της παθητικής** φωνής, σχηματίζεται μόνο περιφραστικά, οπότε δεν παρουσιάζει δυσκολίες (να ντύνεσαι, να παντρευέστε). Η σχολική γραμματική καταγράφει εντός παρενθέσεως και τύπους όπως *κρύβου-κρύβεστε, πλέκου-πλέκεστε*, που όμως δεν χρειάζεται να τους θυμόμαστε γιατί κανένας δεν τους χρησιμοποιεί πουθενά!
- **SOS!** Προσοχή στις διαφορές: **χρησιμοποιήστε** (συνοπτική προστακτική) - **χρησιμοποιείτε** (εξακολουθητική προστακτική). Ομοίως: *τηλεφωνήστε-τηλεφωνείτε, χορηγήστε-χορηγείτε, οδηγήστε-οδηγείτε, ακολουθήστε-ακολουθείτε, προχωρήστε-προχωρείτε, ευχαριστήστε-ευχαριστείτε* (παράδειγμα: *ευχαριστήστε, παιδιά, το θείο, ενώ ευχαριστείτε τον Κύριο*)

Επίθετα που θέλουν προσοχή

Επίθετα σε **-ύς, -ιά, -ύ** (όπως *βαθύς*): Ο τόνος μένει πάντα στην ίδια συλλαβή σε όλες τις πτώσεις, ενώ το **-ύ** μετατρέπεται σε **-ι** στις πτώσεις που δεν τονίζεται: *ο βαθύς, τον βαθύ, η βαθιά, το βαθύ, του βαθιού* (αρσ. και ουδ.) *της βαθιάς, οι βαθιοί, οι βαθιές, τα βαθιά, των βαθιών* (όλα τα γένη)

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται τα: *ελαφρύς, μακρύς, παχύς, πλατύς, φαρδύς*

Επίθετα σε **-ύς, -εία, -ύ** (όπως *ευθύς*): *ο ευθύς, τον ευθύ, η ευθεία, το ευθύ* ,

προσοχή στη γενική: του ευθύ ή και του ευθέως (αλλά όχι το αρχ. "ευθέως"), της ευθείας

Ονομαστική (και αιτ.) πληθυντικού: οι ευθείς (αρσ. και θηλ.), τα ευθέα

Γενική πληθυντικού: των ευθέων (αρσ. και ουδ.) των ευθειών (θηλ.)

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται τα: τραχύς, θρασύς, ευρύς, οξύς

Προσοχή! Το πλατύς δεν ανήκει σε αυτήν την ομάδα επιθέτων.

Το ουσιαστικό οξύ έχει διαφορετική γενική: του οξέως (π.χ. νιτρικό οξύ). "Οι συνέπειες του οξέος εμφράγματος", αλλά "οι ιδιότητες του υδροχλωρικού οξέως".

Επίθετα σε -ής, -ιά, -ί (όπως σταχτής): Τα επίθετα αυτά πάντα δηλώνουν χρώματα. Ο τόνος μένει πάντα στην ίδια συλλαβή σε όλες τις πτώσεις, ενώ το -ή μετατρέπεται σε -ι εκτός από την ονομαστική και αιτιατική του αρσενικού: ο σταχτής, τον σταχτή, η σταχτιά, το σταχτί, του σταχτιού (αρσ. και ουδ.) της σταχτιάς, οι σταχτιοί, τους σταχτιούς, οι σταχτιές, τα σταχτιά, των σταχτιών (όλα τα γένη)

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται τα: βουσσινής, θαλασσής, καφετής, πορτοκαλής, χρυσαφής

Το ουδέτερο αυτών των επιθέτων στον καθημερινό λόγο χρησιμοποιείται συχνά σαν άκλιτος τύπος στη θέση του αρσενικού και του θηλυκού. Π.χ. "ο πορτοκαλί καναπές", "οι χρυσαφί γόβες".

Επίθετα σε -ης, -ης, -εξ (όπως συνήθης, διαρκής) ακολουθούν τους κλιτικούς κανόνες της αρχαίας:

Γενικοί κανόνες:

Το αρσενικό και το θηλυκό ταυτίζονται σε όλες τις πτώσεις (ο διαρκής, η διαρκής, τους διαρκείς, τις διαρκείς)

Η ονομαστική και αιτιατική πληθυντικού αρσενικών-θηλυκών σχηματίζεται με -εις (αρσ.-θηλ.), και σε -η (ουδ.) π.χ. συνήθεις, διαρκείς, συνήθη, διαρκή

Η γενική ενικού σχηματίζεται πάντα σε -ους. Π.χ. συνήθους, διαρκούς, θορυβώδους

Ο τόνος διατηρείται στην ίδια συλλαβή που τονίζεται η ονομαστική του αρσενικού με τις εξής δύο εξαιρέσεις:

1) στα παροξύτονα, στην ονομαστική και αιτιατική ενικού του ουδέτερου, ο τόνος ανεβαίνει στην προπαραλήγουσα (το σύνθητες, το κακόηθες, το αύταρκες). Τα παροξύτονα σε -ώδες δεν ακολουθούν αυτήν την εξαίρεση (το θεμελιώδες, το ουσιώδες)

2) τα παροξύτονα σε -ώδης, στη γενική πληθυντικού, κατεβάζουν τον τόνο στη λήγουσα (των θεμελιωδών, των ουσιωδών)

Υπάρχουν μερικά επίθετα που το θηλυκό τους σχηματίζεται τόσο με -η όσο και με -ια: ελαφρός, μαλακός, ευγενικός, ξανθός, φτωχός, βρώμικος.

Έτσι είναι και τα δυο αποδεκτά: ξανθή ή ξανθιά, φτωχή ή φτωχιά, μαλακή ή μαλακιά

Τα επίθετα γλυκός-γλυκιά-γλυκό και φρέσκος-φρέσκια-φρέσκο. Ο πληθυντικός του θηλυκού είναι **γλυκές-των γλυκών** και **φρέσκες-των φρέσκων** και όχι "γλυκιές" ούτε "φρέσκιες".

Οι φρέσκιες και οι γλυκιές, πάντως, είναι ένα τόσο διαδεδομένο λάθος που τείνει να θεωρείται σωστό.

Προσοχή στους κανόνες τονισμού:

- Οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν τονίζονται: μια, για, γεια, πια, νιος κτλ.
- Οι τύποι της ερωτηματικής αντωνυμίας **ποιος** είναι μονοσύλλαβοι και δεν τονίζονται: ποιες, ποιοι, ποιους κλπ.
- **Που** (αναφορική αντωνυμία), **πού** (ερωτηματικό επίρρημα), **πως** (ειδικός σύνδεσμος), **πώς** (ερωτηματικό επίρρημα): *ρώτησα αυτόν που ήταν υπεύθυνος πού μπορούσα να σε βρω. Πώς μπορούσα να πω πως δε σε ξέρω;*
- Μία, μια (=μιά), δύο, δυο (=δυό), το βιος - ο βίος
- **Διά** και όχι **δια** (είναι δισύλλαβη). Αλλά, για
- Δεν χάνουν τον τόνο τους λέξεις που έγιναν μονοσύλλαβες μετά από έκθλιψη ή αποκοπή: *φέρ' το, κόψ' το, άσ' το, μήτ' εσύ* κτλ.
- Ένας ρηματικός τύπος που έμεινε άτονος από αφαίρεση δεν ανεβάζει τον τόνο στην προηγούμενη λέξη, π.χ. *μου 'φερε, τα 'δειξε, τα 'ριξε, θα 'θελα, που 'ναι* (αλλά, *πού 'ναι;*), *μου 'πε* κτλ.
- Τονίζονται οι αδύνατοι τύποι των **προσωπικών αντωνυμιών** (μου, σου, του, της, τον, την, το, μας, σας, τους, τα), όταν στην ανάγνωση υπάρχει περίπτωση να θεωρηθούν εγκλιτικές ή να οδηγήσουν σε ασάφεια, π.χ., *ο πατέρας μου είπε* (= ο πατέρας είπε σε μένα), αλλά, *ο πατέρας μου είπε* (= ο δικός μου πατέρας είπε).

Μικροί, χρήσιμοι ορθογραφικοί κανόνες

Τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-ια, -εια** γράφονται με «**ει**» όταν προέρχονται από ρήμα, αλλά γράφονται με «**ι**» όταν προέρχονται από ουσιαστικό. Π.χ. ειδωλολατρία, πρωτοπορία κλπ. (και όχι σε -εία), διότι προέρχονται από ουσιαστικά (ειδωλολάτρης, πρωτοπόρος) και όχι από ρήματα.

- Λατρεία, αλλά αρχαιολατρία, ειδωλολατρία, τυπολατρία
- Πορεία, αλλά αεροπορία, πεζοπορία, πρωτοπορία
- Καπηλεία, αλλά αρχαιοκαπηλία, πατριδοκαπηλία
- Ανδρεία, αλλά ανανδρία
- Θρησκεία, αλλά ανεξιθρησκία
- Η καθιερωμένη -και σωστή- ορθογραφία για **εταιρεία** και **πειρατεία** είναι με -εία (λόγω αρχ. προέλευσης)

Οι προπαροξύτονες λέξεις γράφονται με -εια (ευγένεια, ενέργεια, ακρίβεια) με κάποιες εξαιρέσεις (ομόνοια, πρόνοια)
Υπάρχει η άποψη ότι και οι λέξεις *κατασκοπεία, συνοδεία* θα πρέπει να γράφονται με -ια (προερχόμενες αντίστοιχα από τα κατάσκοπος, συνοδός και όχι από τα κατασκοπεύω, συνοδεύω). Έχει καθιερωθεί όμως ο τύπος σε -εία, και αυτό πρέπει να θεωρείται το σωστό.

Τα επίθετα σε **-ειος / -ιος** που προέρχονται από κύρια ονόματα πραγματικών προσώπων γράφονται με -ει- (*αριστοτέλειος*), ενώ αυτά που προέρχονται από τοπωνύμια με -ι- (*μετσόβιο*). Όσα προέρχονται από κύρια ονόματα μυθικών προσώπων, μπορούν να γράφονται και με τους δύο τρόπους (*απολλώνιος, απολλώνειος*).

Τα παράγωγα των ρημάτων σε **-άλλω** γράφονται με ένα λ: π.χ. αγγέλλω-άγγελος, καταβάλλω-καταβολή.

Τα αριθμητικά που είναι παράγωγα του μισό γράφονται με **-μισι, -ήμισι** και όχι με κατάληξη -υ. Π.χ. *τριάμισι, τρεισήμισι, δυόμισι, πεντέμισι, (το) ενάμισι, εννιάμισι*. Εξαιρεση: το αρσενικό **ενάμισης** και το θηλυκό **μιάμιση**, που σε όλες τις πτώσεις έχουν κατάληξη -η.

Οι σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό την πρόθεση **ΕΚ** γράφονται με ένα κ, π.χ. έκρηξη, εκροή, εκτός αν το δεύτερο συνθετικό αρχίζει από κ οπότε η σύνθετη λέξη γράφεται με δύο κ, π.χ. *έκκληση, εκκινώ, εκκρίνω, εκκεντρικός*.

Γράφονται με **κεφαλαίο** το πρώτο γράμμα, μεταξύ άλλων, τα ουσιαστικά που δηλώνουν εθνότητα ή καταγωγή: Έλληνας, Κρητικός, Αθηναίος, Γάλλος. Δεν γράφονται με κεφαλαίο επίθετα που προέρχονται από κύρια ονόματα ή εθνικά: ομηρικά έπη, αθηναϊκή δημοκρατία, ελληνική γλώσσα, γαλλική προεδρία, ελλαδικός χώρος.

Τα ονόματα ζώων, συλλόγων, καλλιτεχνικών και λογοτεχνικών έργων γράφονται με κεφαλαίο (και επιπλέον μέσα σε εισαγωγικά για να ξεχωρίζουν από τα ονόματα πραγματικών ανθρώπων)

Π.χ. "Τα Νέα", "Το Κρυφό Σχολείο", "Ο Πόλεμος των Άστρων", "Η Σταχτομαζώχτρα", "Βουκεφάλας", "Ντορής"

Η **κλητική πτώση των θηλυκών** είναι ίδια με την ονομαστική. *η μητέρα-(κλητ.) μητέρα*

Προσοχή! Εξαιρούνται κάποια θηλυκά που δηλώνουν επάγγελμα, στα οποία ακολουθείται η ονομαστική των αντίστοιχων αρσενικών οπότε επηρεάζεται και η κλητική :

η πρόεδρος-κυρία πρόεδρε, η γυμνασιάρχης-κυρία γυμνασιάρχη, η εισαγγελέας-κυρία εισαγγελέα, η γιατρός-γιατρε

Τα **θηλυκά σε -ισσα** γράφονται με **δύο -σσ-**, με εξαίρεση τα "Λάρισα", "σάρισα". Παραδείγματα: *μαγείρισσα, βασίλισσα, μάγισσα, μέλισσα, συντρόφισσα*

(πολλοί έχουν την εσφαλμένη εντύπωση ότι ο κανόνας αυτός δεν ισχύει πλέον).

Σωστή χρήση των **προτακτικών**:

1. άτονα προτακτικά με χρήση ενωτικού ("-") πριν από το κύριο όνομα:
Αϊ-, μπαρμπα-, κυρα-, θεια-, Αγια-, γρια-, γερο-, μαστρο-, παπα-
π.χ. Αϊ-Βασίλης, μπαρμπα-Γιώργος, κυρα-Βαρβάρα, Αγια-Σοφία, μαστρο-Κώστας
2. Τονισμένα προτακτικά που δεν παίρνουν ενωτικό:
καπετάν, πατήρ, πάτερ. Σημειώτεον ότι τόσο το "πάτερ" όσο και το "πατήρ" θεωρούνται πλέον σωστά.
π.χ. καπετάν Γιώργος, πατήρ Δημήτριος, πάτερ Παύλος
3. άτονο προτακτικό χωρίς χρήση ενωτικού πριν από το κύριο όνομα:**κυρ**
π.χ. Ο κυρ Γιώργος

Λόγιες λέξεις που έχουν σαν πρώτο συνθετικό τη λέξη "καλός" γράφονται συνήθως με δύο -λλ-: *καλλιτέχνης, καλλωπίζω, καλλιέργεια, Καλλιρρόη, καλλιμάρμαρο, καλλιστεία, καλλονή, καλλιγραφία.*

Αλλά καλαίσθητος, καλόκαρδος, καλοκάγαθος, καλημέρα, καληνύχτα

Διπλασιασμός του ρ:

Ένας γενικός κανόνας που φαίνεται ότι έχει επικρατήσει:

Γράφονται με δύο -ρρ- οι σύνθετες λέξεις που αποτελούν αρχαία κληρονομιά, καθώς και τα νεότερα λόγια σύνθετα.

Αυτός ο κανόνας χρειάζεται περισσότερες διευκρινήσεις. Έτσι:

Το -ρ διπλασιάζεται σε -ρρ-:

- Στις λέξεις που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά και σε γηγενείς λέξεις της λόγιας δημοτικής όταν η τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού είναι **βραχύχρονη** (και στην υποπερίπτωση που προηγείται στερητικό α-). Π.χ. *άρρωστος, άρρητος, αμφίρροπος, αντίρρηση, άρρηκτος, διαρρήκτης, απόρριψη, καταρρίπτω, απορρίπτω, απόρροια, ομόρρυθμος, ταχύρρυθμος, απορρυπαντικό, διαρροή, διέρρευσε, επιρροή.*
- Όταν το πρώτο συνθετικό είναι μια από τις προθέσεις **εν** ή **συν**: *έρρινος, συρρίκνωση, συρραφή, σύρριζα.*
- Στις λέξεις που κληρονομήθηκαν με δύο -ρρ- από τα αρχαία. Π.χ. *θάρρος*

Το -ρ δεν διπλασιάζεται και γράφονται με ένα -ρ-:

- Στις αρχαίες και λόγιες λέξεις όταν η τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού είναι **μακρόχρονη**: Π.χ. *εύρωστος, εύρυθμος, εσώρουχο.*
- Στις λέξεις της δημοτικής που ενώ η τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού είναι βραχύχρονη, δεν θεωρούνται λόγιες. Π.χ. *ασπρόρουχα, εμποροράφτης, ξεριζώνω, αναρωτιέμαι*
- Στις λέξεις που αν και η τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού είναι βραχύχρονη, και μπορούν να θεωρηθούν λόγιες, δεν είναι γηγενείς (δηλαδή δεν αποτελούν σύνθεση αμιγώς ελληνικών λέξεων): Π.χ. *ελληνορωμαϊκός, ελληνορωσικός, αφισορύπανση.*
- Τα ρήματα που αρχίζουν από ρ δεν το διπλασιάζουν στους χρόνους που παίρνουν **αύξηση**: *έριχνα, έραβα, έρεψα.*

«Νέα» Ορθογραφία

Οι παλαιότεροι εξ ημών, που δεν έχουμε διδαχθεί ποτέ σωστά και ολοκληρωμένα τη Δημοτική γλώσσα, δεν είμαστε καθόλου εξοικειωμένοι με την νέα ορθογραφία πολλών λέξεων. Στη σελίδα αυτή γίνεται μια απόπειρα να επισημάσουμε κάποιες τέτοιες λέξεις

Νέα ορθογραφία λέξεων (τις είχαμε συνηθίσει αλλιώς)

- αβγό, αλίμονο, αλλιώς, ανιψιός, αντικρίζω, Αράχοβα, αφτί
- βαθιά, βεζίρης, βρεμένος, βρικολακας, βρόμα, βρόμικος
- γαβγίζω, γαρίφαλο, γλιτώνω, γόμα, δυόμισι, ζήλια
- καβγάς, καημένος, καινούριος, καμιά, κόκαλο, κολόνα, κοπέλα, κρεβάτι
- Λάρισα, λιώνω
- μακριά, μαντίλι, μόλος, Μοριάς, μπίρα, μύγα
- Ναβαρίνο, νησιτισμος, νιώθω
- ξίδι, ξιπάζω
- παλικάρι, πρίγκιπας
- σάκος, σβήνω, σινάφι, σιντριβάνι, σιρίπι, στάβλος, συμπάθιο
- τάλιρο, τρελός
- φιντάνι, φλιτζάνι, φτήνια
- χλομός, χνότο, χρεοκοπία

Προσωπικό σχόλιο: Για το σύνολο σχεδόν των λέξεων αυτής της κατηγορίας, δε συνιστά τρομακτικό λάθος η χρήση της παλιάς ορθογραφίας.

Έτσι δεν πολυπειράζει να γράψουμε: *καυγάς, γλυτώνω, μπίρα, πρίγκηπας, παλληκάρι, λειώνω, αυτί* κλπ. Στην ουσία, οι λέξεις αυτές

χρησιμοποιούνται ακόμα ευρύτατα στο γραπτό λόγο, στις εφημερίδες κτλ., ενώ οι περισσότερες καταγράφονται και σε κάποια έγκυρα λεξικά. Παράδειγμα: δύο από τους εγκυρότερους λεξικογράφους, ο Κριαράς και ο Μπαμπινιώτης, υποδεικνύουν την ορθογραφία "παλληκάρι". Το ισχύον λεξικό της Νέας Ελληνικής υπαγορεύει τη γραφή "παλικάρι". Το ίδιο και για το γλιτώνω-γλυτώνω. Επίσης, υπάρχουν λέξεις που η νέα ορθογραφία τους δεν έχει καθιερωθεί, π.χ. λιμέρι, μακελιό, χλομός.

Τον τελευταίο καιρό συζητούνται και άλλες "νέες" ορθογραφίες: βουλλώνω, γρασσίδι, φτώχια, καρώτο, ρωδάκινο, κουκκί, αγώρι! Εξωφρενικές. Ας τις αγνοήσουμε.

Γράφονται με μία ή δύο λέξεις

Γράφονται με μία λέξη:

απαρχής, απεναντίας, απευθείας, αφότου, διαμιάς, ειθάλλως, ειδημή, ενόσω, εντάξει, εξαιτίας, εξάλλου, εξάπαντος, εξαρχής, εξίσου, επικεφαλής, επιτέλους, καθαυτό, καθεξής, καθέκαστα, καθένας, καθεμία, καθένα, καθετί, καλωσήρθες, καλωσορίζω, καπιτί, καληώρα, καταγής, κατευθείαν, κιόλας, μεμιάς, μολαταύτα, μόλο (που), μολονότι, ολωσδιόλου, οποιοσδήποτε, οτιδήποτε, οπωσδήποτε, προπάντων, παρόλο, σάμπως, τώντι, υπόψη, ώσπου, ωστόσο.

Γράφονται είτε με μία είτε με δύο λέξεις:

αφετέρου- αφ' ετέρου, αφ' ενός - αφενός, κατ' αρχήν - καταρχήν

Καλύτερα να παραμείνουν με δύο λέξεις:

εν τούτοις, εν μέρει, εξ ημισείας, εξ αδιαιρέτου, επί τούτου, κατ' εξοχήν, κατ' αρχάς, παρ' όλα [αυτά], τέλος πάντων, υπ' όψιν (αλλά υπόψη)

Προσοχή! Γράφονται με δύο λέξεις:

- Η προσωπική αντωνυμία **σου** με τη γενική ή αιτιατική του άρθρου, όταν παθαίνει ανακοπή σε **σ'**. Π.χ. σ' το δίνω, σ' το 'στειλα (όχι στο δίνω)
- Ρηματικές φράσεις στις οποίες έχει χαθεί η αίσθηση ότι αποτελούνται από χωριστές λέξεις: δώσ' του, σουρ' τα φέρ' τα, θα 'θελα, να 'μαι
- Οι πολύ κοινές φράσεις: **καλώς όρισες** (αλλά καλωσορίζω, καλωσήρθες), μετά χαράς, καλώς τον, γι' αυτό, να 'τος

Όσον αφορά τα **αριθμητικά** (μετά το 10), γράφονται με μία λέξη μόνο τα αριθμητικά από το 13 μέχρι το 19, π.χ.: δεκατρία, δεκαπέντε, δεκαεφτά (δεκαεπτά) κτλ. Αλλά, είκοσι ένα (εξαιρείται το Εικοσιένα), τριάντα πέντε, ενενήντα εννιά, εκατόν ένας, εκατόν τριάντα πέντε, εκατό δεκαεφτά κτλ.

Ιδιαιτερότητες των επιθέτων στη Δημοτική

Τα **παραθετικά** των επιθέτων σε -οτερος, -οτατος γράφονται **πάντα με όμικρον** εκτός αν προέρχονται από τοπικά επιρρήματα σε -ω.

Παραδείγματα: λιγότερος, νεότερος, προτιμότερος (και όχι λιγώτερος, νεώτερος, προτιμώτερος που ήταν στην καθαρεύουσα), αλλά κατώτερος, ανώτατος (από κάτω, άνω)

Τα επίθετα κατά την κλίση τους φυλάγουν τον τόνο στη συλλαβή που τονίζεται η ονομαστική του αρσενικού, π.χ.: όμορφος - όμορφη - όμορφο - όμορφου - όμορφης - όμορφων - όμορφους κτλ.

Όταν, όμως, **τα επίθετα χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά, κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα** (το ίδιο και οι μετοχές) π.χ.: η κατάσταση του αρρώστου (αλλά, η κατάσταση του άρρωστου παιδιού), τα αιτήματα των εργαζομένων (αλλά, τα αιτήματα των εργαζόμενων γυναικών), η εμφάνιση του αγνώστου (αλλά η εμφάνιση του άγνωστου άντρα)

Στα επίθετα σε **ής, -ιά, -ί**, το η των αρσενικών διατηρείται μόνο στην ονομαστική, αιτιατική, κλητική του ενικού, στις άλλες πτώσεις γράφεται με **ιώτα**, π.χ.: θαλασσης - θαλασσιού - θαλασσιούς - θαλασιές - θαλασιά.

Στα επίθετα σε **-ύς, -ιά, -ύ**, το υ της κατάληξης των αρσενικών και των ουδέτερων διατηρείται μόνο στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού, στις άλλες πτώσεις γράφεται με **ιώτα**, π.χ.: ελαφρύς - ελαφριού - ελαφριές - ελαφριά

Διατηρούνται στη αρχαϊστική τους μορφή

Τα **ονόματα ελληνικών πόλεων και νομών** πρέπει να χρησιμοποιούνται στο λόγιο τύπο τους σε ονομασίες ιδρυμάτων, οργανισμών, κτιρίων κλπ. και σε καθιερωμένες ονομασίες αγροτικών προϊόντων:

Λύκειο Αθηνών, Δήμος Πειραιώς, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σταθμός Λαρίσης, νομός Πέλλης, Δημοτική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων, Μητρόπολη Πρεβέζης, Σχολή Εμπορικού Ναυτικού Κεφαλληνίας, πιπεριές Φλωρίνης, φιστίκια Αιγίνης κλπ.

και επιπλέον:

Διατηρούμε αναλλοίωτες τις τουλάχιστον 2000 **αρχαϊστικές φράσεις** και λέξεις που χρησιμοποιούμε στο γραπτό (χωρίς να θέτουμε εισαγωγικά) και προφορικό λόγο, όπως:

εν πάση περιπτώσει, συν τοις άλλοις, και ούτω καθ' εξής, εκ του σύνεγγυς, εν κρυπτώ και παραβύστω, χάρμα ιδέσθαι, εν τω μεταξύ, παραδείγματος χάριν, εκ των ων ουκ άνευ, αυτός καθ' εαυτόν, εκ προοιμίου, τοις μετρητοίς, αφ' ενός μεν - αφ' ετέρου δε, υπ' όψιν, φερ' ειπείν, εν γένει, αυθωρεί και παραχρήμα, ειρήσθω εν παρόδω, τύποις, είθισται, τιμής ένεκεν, εφ' όρου ζωής, εν κατακλείδι, εν μέρει, επί πληρωμή, λίαν καλώς, εν ριπή οφθαλμού, κοινή συναινέσει, αβρόχοις ποσίν, εν γνώσει, κλπ.

Κάποιες άλλες φράσεις από την καθαρεύουσα που διατηρούνται:

- Μικρά Ασία
- άρχουσα τάξη
- Ερυθρά Θάλασσα
- Μέλας Δρυμός
- η Αριστερά
- Λευκός Οίκος
- βαρύ ύδωρ
- κάθετος ευθεία
- κατακόρυφος
- εκδοτικός οίκος
- χειμερία νάρκη
- Μικρά Άρκτος
- η μάστιγα (του αιώνα)
- η πτέρυγα (της Βουλής)
- κλάδος (της επιστήμης)
- δαμόκλειος σπάθη
- ορθή χρήση

και άλλες πολλές...

Προσοχή στα υβρίδια

Κάποια κατάλοιπα που επιβιώνουν σαν υβρίδια θα πρέπει να αποφεύγονται, όπως τα συμφωνητικά συμπλέγματα **φθ, χθ, σθ** του παθητικού μέλλοντα και του παθητικού αορίστου που έχουν παραμεριστεί από τα φτ, χτ, στ. Αντί λοιπόν: θα ανοιχθεί, θα γνωρισθεί, έχει χαρακτηριστεί κλπ, είναι προτιμότερο να λέμε και να γράφουμε: *θα ανοιχτεί, θα γνωριστεί, έχει χαρακτηριστεί.*

Τα μόνα τέτοια υβρίδια που φαίνεται να αντέχουν είναι τα παράγωγα του λαμβάνω: *παραληφθεί, περιληφθεί, συλληφθεί.*

Επίσης τα ως άνω συμπλέγματα επιβιώνουν μαζί με λέξεις και ρηματικούς τύπους που προτιμώνται στη λόγια μορφή τους: *διεξήχθη, προήχθη* κλπ.

Να αποφεύγονται υπερβολές και ακραίοι νεολογισμοί

Πιθανώς ή πιθανόν, προηγουμένως, συγχρόνως, κυρίως, ολογράφως, ενδεχομένως, αυτοδικαίως, επομένως (και όχι τα αντίστοιχα επιρρήματα σε -α).

Αποφεύγουμε τη χρήση (ή, έστω, την κατάχρηση) αδόκιμων ή ανύπαρκτων στα λεξικά λέξεων όπως: νεολαίος, πισωγύρισμα, ετεροκατευθύνομαι κλπ.

Πρόσκληση σε συγκέντρωση (και όχι: κάλεσμα σε μάζωξη).

Εξελέγην, εξεπλάγην, προήχθης, συνέβη, επλήγη, συνελήφθησαν, διεξήχθησαν κλπ., κατά τους παθ. αορ. β΄ της αρχαίας (και όχι: εκλέχτηκα, εκπλάγηκα, προάχθηκες, συνέβηκε, πλήχτηκε, συλλήφθηκαν, διεξάχθηκαν κλπ).

Αποφεύγουμε κατάχρηση δημιουργίας ουσιαστικών σε **-ποίηση**: ελαχιστοποίηση, ανωτατοποίηση, αυστηροποίηση, θυματοποίηση κλπ.

Τα σύνθετα με προθέσεις ρήματα στον πρτ. και στον αόρ. άλλοτε έχουν εσωτερική συλλαβική αύξηση και άλλοτε όχι: εξέφρασα (και όχι: έκφρασα), εξέφρασαν (και όχι: έκφρασαν) ή: εκφράσανε, συνέθεσα (και όχι: σύνθεσα), συνέθεσαν (και όχι: σύνθεσαν) ή: συνθέσανε, εισέπραξα (και όχι: είσπραξα), εισέπραξαν (και όχι: είσπραξαν) ή: εισπράξανε κλπ., αλλά μόνο: διαχώρισα, μεταβίβαζα, εκφώνησα, εκλιπάρησα κλπ.

Θορυβώδης, ογκώδης, θυελλώδης, ενστικτώδης κλπ. (και όχι: σε -ώδικος).

Η συνάδελφος (και όχι: συναδέλφισσα).

Δεν χρησιμοποιούνται πλέον οι αντιαισθητικές λαϊκές γενικές των μηνών: *του Ιούλη, του Φλεβάρη, του Μάρτη* κλπ. Υπήρξε μια εποχή, στη δεκαετία του '80, που τις χρησιμοποιούσαν ακόμα και σε νομικά έγγραφα! Τώρα χρησιμοποιούνται όλο και λιγότερο, ίσως μόνο στον "Ριζοσπάστη".

Θα πρέπει να προτιμούνται οι καθιερωμένοι τύποι: *Ιουνίου, Μαρτίου, Φεβρουαρίου*.

Ξένες λέξεις και φράσεις

Οι ξένες λέξεις που μεταφέρονται στα ελληνικά πρέπει να γράφονται με τον απλούστερο τρόπο: τρένο, πάρτι, στίλ, οτομοτρίς (περισσότερα στη σελίδα με τους «χαλαρούς» κανόνες)

Του Σικάγου, της Νικαράγουας, του Μιλάνου, του Μεξικού, της Καλιφόρνιας, της Ριβιέρας κλπ. (και όχι: του Σικάγο, της Νικαράγουα κλπ.).

Δεν μεταφράζονται αγγλισμοί: δώσε μου το πιάτο (και όχι: πέρασέ μου το πιάτο), απευθείας μετάδοση (και όχι: ζωντανή μετάδοση), κάνω λάθος (και όχι: είμαι λάθος), θα σου ξανατηλεφωνήσω (και όχι: θα σε πάρω πίσω).